

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ובמועדים

מגילת אסתר

ה'תשפ"א

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

לְשָׁנָיו שֶׁל אֲבָרְהָם, וְעַל יְדֵי שְׂאֲמֶרָה (בראשית טז, ה): יִשְׁפֹּט ה' בֵּינִי וּבֵינְיָהּ, נִמְנָעוּ מִחֲיִיָּהּ שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנֶה שָׁנָה. והם כמנין האותיות שיש מ"ותרא" עד "וביניך" ותרָא פִי הֶרְתָּה וְאֶקַּל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהו"ה בֵּינִי וּבֵינְיָהּ.

ויש לומר לעומקו של מקרא שכוונת המדרש שמניין 38 הם **כמנין האותיות** שיש מ"ותרא" עד "וביניך": ותרָא פִי הֶרְתָּה וְאֶקַּל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהו"ה בֵּינִי וּבֵינְיָהּ. מניין 38.

והמהרז"ו על מדרש רבה תמה כיצד הוא החשבון. כי בין 175 שנה שחי אברהם ו 127 שנה שחיתה שרה הרי 48 שנה. ובמדרש נאמר רְאוּנָה הִתְהַוָּה שָׂרָה לְהִגְיַע לְשָׁנָיו שֶׁל אֲבָרְהָם, וְעַל יְדֵי שְׂאֲמֶרָה (בראשית טז, ה): יִשְׁפֹּט ה' בֵּינִי וּבֵינְיָהּ, נִמְנָעוּ מִחֲיִיָּהּ שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנֶה שָׁנָה. [והרי חסר למניין עשר שנים].

ותירץ שהכוונה שהיתה ראויה שרה על כל פנים למות יחד עם אברהם, ולא לפניו. והרי אברהם היה גדול ממנה בעשר שנים, ולכן כשנפטר אברהם בן 175 שנה היתה ראויה לחיות על כל פנים עד מותו להיות בת

מגילת אסתר

שבע ועשרים ומאה מדינה
(א,א)

במדרש אסתר רבה אומר ר' עקיבא אסתר היא בתה של שרה, **תבוא אסתר בתה של שרה שחיתה שבע ועשרים ומאה שנה, ותמלך על שבע ועשרים ומאה מדינה.**

ולכא מילתא דלא רמיזא באורייתא.

ואשר על כן על דרך הרמז יאמר שנרמזו אליו מליא במה שנאמר **ותתחלחל המלכה אסתר. שיש כאן פעמיים ל"ח.** פעם אחת כנגד ל"ח שנה שנחסרו מחיי שרה בעת העקידה, ופעם שניה שנחסרו ל"ח שנה מחיי אסתר בעת שמסרה נפשה לאחשורוש וכאילו נעקדה על מזבח עמה, והצילה עם עקוד עמה.

וכן מובא במדרש רבה [מה]: רבי תנחומא אמר בשם רבי חייא רבה ורבי ברכיה אמר בשם רבי חייא, פל מי שְׁתַּרְתִּיק אַחַר מִדַּת הַדִּין לֹא יֵצֵא שְׁפוּי מִתַּחַת יָדֶיהָ, רְאוּנָה הִתְהַוָּה שָׂרָה לְהִגְיַע

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ל"ח מאסתר. ונרמז הדבר באומרה
[ז,ד'] 'וְאֵלֹהֵי לְעִבְדֵיכֶם וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכָּרְנֹהּ
הַחַרְשֵׁתִי. וְכַעֲשֵׂן שְׂאֵמְרָה שְׂרָה וְתֹאמְרִי
שְׂרָי אֶל-אַבְרָם חֲמִסִּי עָלֶיךָ אֲנֹכִי בְּתִמִּי
שְׁפָחָתִי בְּחֵילָךְ, אֵל תִּקְרָא שְׁפָחָתִי
אַלֵּא שְׂפִיחַתִּי לִי. שְׂפִיחַתִּי לִי
מִשְׁנֹתַי בַּעֲבוּרְךָ. כֵּן אִסְתֵּר נִמְסְרָה
לְחֵיק אַחְשָׁרוּשׁ לְהַצִּילַת בְּנֵי עַמָּה,
לֵאמֹר שְׂפִיחַתָּה שְׁנֹתֶיהָ בַּעֲבוּרָם.

ועוד יש לרמוז בזה, שרה היא אסתר
בגימטריה קטנה. כיצד: האות ס'
והאות ש מתחלפות, ת' בגימטריה
קטנה ד', הרי אסתר היא שרה.

ונרמז בנבואת ירמיהו באמרו: שְׂרָתִי
בְּמִדְיָנוֹת הָיְתָה לְמִס (איכה א, א').
ואמרו במסכת כתובות הַמְּמִיס עֲצָמוֹ
[הַכּוֹבֵשׁ וְהַמְּעֵלִים עֲצָמוֹ] מִרְעָהוּ,
מְמִיס מִמֶּנּוּ חֲסִדִים. ולכן לא המיסה
אסתר עצמה, וגמלה חסד עם עמה.
ובזה השלימה רצון זקנתה, שלא
המיסה עצמה על צרת בנה].

***

165 שנה במותה. והרי חיתה רק 127
שנה. הרי שחסרו משנותיה 38 שנה.

וכוונת ר' עקיבא באומרו אסתר היא
בתה של שרה, כעין מה שאמרו על
יוסף ויעקב שמה שקרה לאב כן קרה
לבן. לכן נאמר [בפרשת וישב] אלה
תולדות יעקב יוסף: תָּבוֹא אֶסְתֵּר בְּתָהּ
שֶׁל שְׂרָה שְׂחִיתָה שִׁבְעַ וְעֶשְׂרִים
וּמֵאָה שָׁנָה, וְתִמְלֹךְ עַל שִׁבְעַ וְעֶשְׂרִים
וּמֵאָה מְדִינָה.

וכן יש לומר כשם שנפחתו משנותיה
של שרה, כן נפחתו משנותיה של
אסתר, באומרה: וְכַאֲשֶׁר אֲבָדְתִּי
אֲבָדְתִּי. ועל דרך הרמז אל תקרי
אֲבָדְתִּי אלא אֲבָדְתִּי. אֲבָדְתִּי משנותיה
להצלת בני עמי, כשם שְׁזַקְנֹתִי אֲבָדָה
משנותיה בעבור יצחק בנה.

ועל דרך הצח, נרמזו אֶלֶין מְלֵיאָה
בנאמר [ז,ד'] וְתִתְחַלְחַל הַמֶּלֶכָה מֵאֵד.
שנאמר כאן פעמיים חל שהם 38
בגימטריא, והם פעמיים אבדת"י
בגימטריא. כיצד: אֲבָדְתִּי הוא י"ט. ת'
באתב"ש הוא אחד, נשאר אבד"י הרי
י"ח, ועם הכולל הרי י"ט. ופעמיים
י"ט כנגד פעמיים אֲבָדְתִּי הרי 38.
והיינו רמז למה שנאמר: וְתִתְחַלְחַל.
וכשם שנפחתו ל"ח משרה כן נפחתו

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ואשר על כן, על דרך הדרש
יִדְרָשׁ: פְּשֻׁטַת המלך הקב"ה על כסא
מלכותו למעלה, ובראותו שפגמו
בשֻׁבַת למטה, מיד התקיים למטה ויִקְרֵי
בִימֵי אֶחָשׁוּרוּשׁ, שהוא לשון צער,
והושיב את אחשוורוש על כס המלכות
וכו'. זה שנאמר פְּשֻׁטַת | הַמֶּלֶךְ
אֶחָשׁוּרוּשׁ על פְּסָא מַלְכוּתוֹ.

***

דרשת חור

חֹר | פְּרָפֶס וּתְכֻלַּת וגו' (א, ו')

ליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא.
הדא הוא דכתיב רְאֵה קְרָאֲתֵי בְּשֵׁם
בְּצַלְאֵל בֶּן-אוּרִי בֶן-חֹר לְמִטָּה
יְהוֹדָה.
ויִדְרָשׁ לענייני המגילה.

רְאֵה. רְאֵה הקב"ה בעניים של ישראל
והצמיח להם שני מושיעים, מרדכי
ואסתר, הוא מרדכי היהודי למטה
יהודה. והיא אסתר אשר נקראה
בְּשֵׁם, כנגד מה שנאמר בבצלאל
קְרָאֲתֵי בְּשֵׁם. והם כְּבִשָׁם המתפשט
בכל העולם.

בִּימֵים הָהֵם פְּשֻׁטַת | הַמֶּלֶךְ
אֶחָשׁוּרוּשׁ על פְּסָא מַלְכוּתוֹ וגו' (א,
ב)

פְּשֻׁטַת הַמֶּלֶךְ אֶחָשׁוּרוּשׁ. אמר ר'
יוחנן (מדרש רבה פרשה ג' פיסקה י')
כל מקום שנאמר במגילה זו למלך
אחשוורוש, במלך אחשוורוש הכתוב
מדבר. וכל מקום שנאמר למלך סתם,
משמע קדש וחול.

ובשימת לב, רבו בזה הדיעות
במפרשים, ורצונם לומר שעוררנו ר'
יוחנן לרדת לעומקם של דברים לפי
הענין.

ולעומקו של מקרא יש לומר
שכאשר נאמר במגילה אחשוורוש,
בודאי הוא חול. וכאשר נאמר המלך
יכוון לעתים להקב"ה ולעתים
לאחשוורוש לפי העניין כנ"ל.
וכשיאמר הַמֶּלֶךְ אֶחָשׁוּרוּשׁ, יהיה
פירושו לעתים לב מלכים ושרים ביד
ה'. שאף על פי שכוונתו חול, כדברי
ר' יוחנן, הרי הוא נתון בידי הקב"ה
והמלך הקב"ה פועל בו בהמלך
אחשוורוש כפי רצונו. והוא מושלל
הבחירה כשם שהיה עם פרעה.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

חורין מאפילה לאורה ומשעבוד
לגאולה שנאמר **בן אורי בן-חור**.

ובשימת לב, תזור. במסורה ה'
גדולה. מצא בעל חוב לגבות את חובו.
שצרת המן החלה על שהרגו את חור
במעשה העגל. ומשה רבינו הפקידו עם
אהרון על העדה בעלותו לקבל את
הלוחות, **וחור עמד בפרץ למנוע את
מעשה העגל והרגוהו**. וזה שכתוב
באהרון **ויבן מזבחת לפניו (לב,ה')**.
ודרשו חז"ל בויקרא רבה י"ג, והביאו
רש"י על החומש שראה אהרן את חור
בן אחותו שהיה מוכיחם והרגוהו,
וזהו **ויבן לשון הבנה, מזבחת לשון
זבוח, שהבין מחור שהרגוהו והיה
זבוח לפניו, שאם יתנגד להם אהרן,
יהרגו גם אותו וישארו ללא רועה
ומנהיג**.

ועתה ראה ה' את עמו נהנין בסעודת
אותו רשע, **ומצא בעל חוב לגבות את
חובו לגלגל עליהם צרת אחשוורוש**
המתחלת ב"**תזור | כרפס ותכלת**",
ולקיים בזה את הנאמר במעשה העגל
(שמות לב, לד') **ויבנום פקדי ופקדתי
עליהם תשאתם**.

ומרדכי ואסתר כתבו את המגילה
ברוח הקדש, **כבצלאל**, שנאמר עליו
בצל אל היית. **בן אורי** שהאירו את
העולם בישועתם, ככתוב ליהודים
היתה אורה.

בן חור. שהתחיל הנס **מתזור | כרפס**
ותכלת שתכלית חור היתה להוציא
מצאצאיו את מרדכי ואסתר. ולעשות
להם נס כבעולי מצרים שהיו ס' רבוא
ויצאו מעבודת פרך. ואשר לזכר הנס
הזה אוכלים בפסח **כרפס**.

הרי תוקף הנס שסופו מעיד על
תחילתו. ותחילתו יעיד על סופו. **סופו
מעיד על תחילתו** שכתוב בסוף
המגילה בסיומו של הנס **ומרדכי יצא
מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת
וחור וגו'** יעיד על תחילתו במשתה
אחשוורוש, **תזור | כרפס ותכלת**.
ותחילתו **בשורש הדורות הוא חור
למטה יהודה, יעיד על סופו**, הוא
מרדכי שנאמר בו **לבוש מלכות תכלת
וחור**.

ועוד נרמז כאן שעם צאתו של מרדכי
מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת
וחור וגו', יצאו כל היהודים להיות בני

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

מַפְלִים, אלא **מַכְלִים**. שהיה **מַכְלִים**
ומבייש את כלי המקדש.

***

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כָּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בֵּינָן
וגו' (א, ח')

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. הוא יום השבת. (מגילה
יב:) זה שנאמר לעיל **כָּשָׁבֶת**, שנדרש
ליום השבת.

כָּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בֵּינָן. המלך
אחשורוש טוב לבו ביין. ומלך מלכי
המלכים מחכה ומצפה שיקדשו בניו
ביום השביעי על היין, וְאֵין.

***

וַתִּמְאַן הַמֶּלֶכָה וַשְּׁתִי לְבוֹא בְּדָבָר
הַמֶּלֶךְ וגו' **וַיִּקְצַף הַמֶּלֶךְ מְאֹד**
וַתִּחַמְתּוּ בְּעֵרָה בּוֹ (א, יב')

וַיִּקְצַף הַמֶּלֶךְ מְאֹד. לפשוטם של
דברים **קִצַּף הַמֶּלֶךְ אַחְשֹׁרוּשׁ**. אך כפי
שאמר ר' יוחנן שכל מקום שנאמר
המלך מרמז גם על הקב"ה, יש ליתן
טעם על קצף זה.

ואשר על כן **ח'** של **חור** גדולה
בתחילת המגילה **ובראש** המלה,
להגיד שבח הנס שתוקפו החל כבר אז
ממשתה אחשורוש.

ועוד נרמז כאן, שכאשר יחזרו
בתשובה, יתקיים בהם "**חור**" למפרע,
והיינו **רוח**. **רוח** והצלה כפי שאמר
מרדכי לאסתר **רוח וְהַצֵּלָה יַעֲמֹד**
לַיהוּדִים מִמָּקוֹם אֲחֵר. [ז, יד']

***

וְכָלִים מַכְלִים שׁוֹנִים וגו' (א, ז')
ואמרו במדרש רבה שהיה משתמש
בכלים של בית המקדש. והוציאו
דרשתם מן הכפילות **וְכָלִים מַכְלִים**,
שלא נחה דעתו של אחשורוש עד
שמצא את הכלים היפים ביותר והיינו
של בית המקדש.

ועדיין יש לשאול, והרי הרבה דרכים
למקום לכפול המלים, ומדוע בחר
דוקא בדרך זו.

ועל דרך הצח, יש לומר שהיתה
בכוונתו של אחשורוש לבזות ולבייש
ול**הכלים** קדשי שמים ברבים. ולכן
אמר **וְכָלִים מַכְלִים**. אל תקרי

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

דבר אסתר. הוא המן הוא המנה אשר יאכלו בית ישראל לשם מצוה ביום השבת לעשות את דבר אסתר היא שכינת השבת הקדושה.

ועוד ירמוז בפיוט, וְחֻשְׁבוּ עִם הַקּוֹנָה, הוא המן שקנה מאחשורוש את היהודים בעשרת אלפים שקלים, **לשלם אכול והותר,** שישולם גמולו בראשו מה שרצה לאכול את היהודים, והותר. ויותר ממה שרצה, שכן גם עשרת בניו ישולמו בעבור עשרת אלפים שקלים, שרצה לקנות את בניו של הקב"ה.

ולכן אומר הקב"ה למרדכי ואסתר ולכל היהודים **בטחו בי אמוני,** וכנגד מה שהשתתפתם בסעודתו של רשע ובמשתה היין אשר לו, עתה משנגאלתם עשו משתה ושתו יין **מִשְׁמְנֵי,** ובזה תקנתם את פגימת השבת, **שבת היום לה'.** וגם הבית החוזר בפיוט יתאים לעניינינו, ולו **עלי בני.** לו עלי ואני פורע חובכם, ונאה לדרוש בו ולו עלי, מעתה **התלוו אלי, בני, ועדנו מעדני,** אבנה לכם בית המקדש ובו נוכל **להתועד** כימי **עידני.** ויתקיים בכם כימי בלותי היתה לי **עדנה.**

***

ויש לומר מלך מלכי המלכים קצף מאד על בניו על שהשתתפו בסעודתו של אותו רשע, אך הסב את חמתו **על אחשורוש,** על אשר משתמש ומבזה ומכלים את כלי המקדש.

וְחֻמָּתוֹ בְּעֵרָה בּוֹ. חמתו של הקב"ה בערה בו באחשורוש. ולכן נתן בלב אחשורוש לקצוף מאד ולהכין את הנסיבות לבואה של אסתר אל ארמון המלוכה.

ומובא בספרים הק' **שאסתר היא בחינה של השבת.** ואשר על כן, **בואה אל ארמון המלך,** יהיה התיקון **לפגימת השבת.** והוא גם התיקון לכל אחד מישראל שישראל בני מלכים הם, ואסתר השבת באה להיכלם.

וזה מה שמובא בזמירות שבת בפיוט "שְׁמְרוּ שבתותי" המיוחס לר' שלמה אשר חתם שמו בראש החרוזות "שלמה חזק".

וזה לשון הפיוט: מְהָרוּ אֶת הַמְּנָה לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבַר אֶסְתֵּר, וְחֻשְׁבוּ עִם הַקּוֹנָה לְשֵׁלֶם אֶכּוֹל וְהוֹתֵר, בְּטַחוּ בִּי אֲמוּנֵי וְשִׁתּוּ יַיִן מִשְׁמְנֵי, שַׁבַּת הַיּוֹם לַה'. וּפְרִוּשׁוֹ לְעִנְיַנֵּינוּ: מֵהָרוּ אֶת הַמְּנָה כְּכַתּוּב מֵהָרוּ אֶת הַמֶּן לַעֲשׂוֹת אֶת

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ועוד אמרו שם הדיוט קופץ בראש. ונרמז ע"י ה' שקפצה אל ראשו תרתי משמע, שהעץ התקרב אל ראשו כביכול לתחילת התיבה. וְתִלְוֶהוּ עָלָיו.

ועוד י"ל, שמומכן הוא מלשון מום כאן. שמומו של המן היא הגאווה שהיתה בו, ואין לך מום יותר גדול מן הגאווה. מום זה כבר היה מוכן לו מששת ימי בראשית, כפי שאמרו רמז להמן מן התורה מנין שנאמר "המן העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת!?!". וזו היא ה-"ו" שאחרי המ"ם. מומכן. ונרמז לו עוד בזה: אכלת את עולמך מן העץ שממוכן בחצר ביתך, להיות מומכן אתה עליו.

ועוד יש לדרוש, המן העץ שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, אשר צויתך לבלתי אכול ממנו, שציויתך לא לכלות תלמידי חכמים אשר נקראו עץ חיים, אותם אכלת!?! אותם רצית לכלות!?! על כן קרבת לך את ה"ו" הוא העץ אל ראשך.

ועוד בענין ממוכן-מומכן. והוא מלשון מום-כאן. שכן מומ זה שהיה

דרשת ממוכן-מומכן

וַיֹּאמֶר (מומכן) מְמוּכָן לְפָנַי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ וְגו' (א, טז)

מְמוּכָן. ואמרו חז"ל הוא המן שמוכן לפורענות. ורמזו הענין בכתיב ובקריא. שהרי כתיב מומכן, וקרינן ממוכן.

ויש ליתן טעם בשינוי סדר הכתיבה מומכן במקום ממוכן.

ועל דרך הצה יש לומר: ה-"ו"י

שבממוכן היא כנגד העץ שעשה למרדכי ולבסוף נתלה עליו. וזה שדרשו חז"ל על הפסוק אשר הכין לו, תנא לו הכין, לעצמו. (מדרש רבה פרשה י'), שנאמר (תהלים ז, טז): בור כְּרָה וַיִּקְפְּרוּהוּ וַיִּפֹּל בְּשַׁחַת יַפְעָל. וה-

"ו"י שבקריא (ממוכן) התקרבה אליו ועברה מממוכן בקריא לממוכן בכתיב. יצאה ממקומה השלישי ועברה למקומה השני בתיבה. והיינו מה שאמרו [מסכת מגילה יב:]: ממוכן זה המן, ומדוע נקרא שמו ממוכן, שמוכן לפורענות.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

השפלים אשר שק חגורים. משפיל גאים ומגביה שפלים. כי **מרדכי** הוא אותיות **דרך ים**. אשר דורך על במות אויביו, ומתקיים בו **וְאֵתָה עַל-בְּמוֹתַיִמוֹ תִדְרֹךְ** [דברים לג, כט]

ועוד י"ל, **על דרך הסוד**, ש"מומ" הוא שם קדש מע"ב שמות, והוא השם השבעים ושנים במספר. והוא השם קדש אשר עשה שליחות הקב"ה להכין את ממוכן לפורענות. וקראו **מומ-כן**, לרמז לנו שיש כאן הכונה של השם הקדוש מו"ם. היוצא מהתיבות של וילך "מאחריהם", "ויט" משה את ידו, ויבקעו "המים". הרי לך שנס פורים כבר טבוע חותמו בנס קריעת ים סוף.

ובעניין זה יש להוסיף שנס קריעת ים סוף הוא שורש כל הנסים בכל הדורות. ועל כן השם הק' מו"ם מע"ב שמות השם, היוצאים מג' פסוקים שבקריעת ים סוף, הוא אשר נטפל להמן להומו ולאבדו. ותחת אשר בקש לעשות ליהודים **להומם ולאבדם**, כן שולם לו בראשו, **במומו לאבדו**.

***

לא על המלך לבדו עותה ושתי המלכה וגו' (א, טז)

אלו דברי ממוכן הוא המן אשר נשתעבד למרדכי בעבור **ככר לחם**.

כאן בהמן מתחילתו, מום הגאווה אשר שברתו, לא כן היה במרדכי ואסתר. שנאמר בהם ולענוים יתן חן, ולכן היתה אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה. וזה הוא שאמר **סוס אשר רכב עליו המלך**. המלך הוא הקב"ה. הסוס הוא סוס ורכבו רמה בים. אשירה לה' כי גאה גאה, שמתגאה על גאים. גבוה מעל גבוה, וכתרגום וגיאותא דיליה היא.

וכאומריו: יבוא המתגאה על גאים הוא הקב"ה ויפרע מן המתגאה על ענוים. הוא המן המתגאה על אתם המעט מכל העמים. לכן תשבר גאות המן על ידי שיקח את מרדכי על סוס אשר רכב עליו המלך, מלך מלכי המלכים, בצאתו על ים סוף.

ועוד ידרש: סוס ורוכבו, הוא המן אשר בקש לרכב על סוס המלך, רמה בים, בים הרפש של בתו, ואת מרדכי הרים על סוסו.

ומרדכי לעומתו, רמה בים התורה ונשא על כנפי בְּעֵינִים רוחו של עַם השופך לבו בתחינה בדמעות ובתחנונים עם נושע בהשם תשועת עולמים.

וזה לעומת זה עשה אלקים. שאין הקב"ה נושא על סוסו אלא את

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

כאמרו המלך **אחשורוש** שכל מי ששומע את שמו **חש בראשו**, והמלכה ושתי לא עושה דברו! ונראה כאילו דואג לשמו הטוב של אחשורוש, והוא **כמבזהו לפני כולם**. וזו היא אומנותו של עשו אבי עמלק ואבי אביו של המן, לפשוט את טלפיו ולהיראות שה, תמים כנער, בעוד כל כולו מקיים את הפסוק יכרסמנה חזיר מיער.

***

דרשת ולא יעבור

ולא יעבור אֲשֶׁר לֹא תָבֹא וְשִׁתִּי לְפָנַי הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרֹשׁ וְגו' (א, יט)

ולא יעבור. נעוץ סופה של המגילה בתחילתה. ותחילתה בסופה. שבתחילתו נאמר **ולא יעבור**, וכן נאמר בסופו **ולא יעבור**:

ולא יעבור להיות עשים את שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה פְּכַתְכֶם וְכַזְמַנְם בְּכָל שְׁנָה וְשָׁנָה.

ויש ליתן טעם מדוע הקפיד הכתוב כל כך **ולא יעבור**, שלולא כך היו קוראים במגילה גם בשיתסר ובשיבסר, כהו"א

וכדי שלא יזכרו לו זאת השתמש בגבוהות לבו בלשון דומה: וכאמרו "**לא על הלחם לבדו יחיה האדם**", והיה רוצה כביכול להמשיך כי אם על כל מוצא פי המן! ובודאי זו תכניתו הזדונית להוציאה אל הפועל.

***

כִּי יֵצֵא דָבָר הַמֶּלֶכָה עַל כָּל הַנָּשִׁים לְהַבְזוֹת בְּעֲלֵיהֶן בְּעִינֵיהֶן וְגו' (א, יז).

להבזות.

על דרך הצח יאמר: בז בן בוזז, שעל זקנו נאמר **ויבז** עשו את הבכורה, החזיק אחריו בן בנו שנאמר בו **ויבז בעיניו** להרוג את כל היהודים, וזה דרכו של הגאה המשפיל, הוא יבזה את כולם ואין לאף אחד רשות להבזותו. על כן אמר: **כי יצא דבר המלכה על כל הנשים להבזות בעליהן בעיניהן**.

להבזות בעליהן בעיניהן באמרם המלך אחשורוש אמר להביא את ושתי המלכה לפניו ולא באה (א, יז)

עד כאן העיז המן פניו במלך אחשורוש, לקרוא לו בשמו לעיני כל השרים. וכדי להתסיסו אמר כן,

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ואשר על כן יאמר עוד בעניין

חשיבות תחילת תוקף הנס:

במסכת מגילה פרק ב: **הקורא את המגילה למפרע לא יצא**. כלומר שלא יקראנה לא לפי הסדר כגון מהסוף להתחלה.

הסבר הדברים: שכאשר באים להודות על הנס, צריך להזכירו ולהודות עליו **מן השורש**. שרק אם יש ראייה כוללת של הנס כולו, ההודיה יכולה להיות שלימה. רק אז יתכן להבין נפלאות השם, קורא הדורות **מראש**. וביחוד בנס כזה כנס פורים שארך יותר **מתשע שנים**. שכן בשנת **שלוש** למלכו עשה אחשוורוש משתה, ובשנת **שבע** למלכותו נלקחה אסתר אל בית המלך, הרי לך כבר ארבע שנים של אורך הנס, ובשנת **שנים עשרה** למלך אחשוורוש הפיל המן פור, הרי עוד חמש שנים אשר הם ביחוד **תשע שנים, ובשנה שאחריה היה נס פורים של ונהפוך הוא**. הרי **כעשר שנים של אורך הנס**. ולשנה האחת עשרה ציוו מרדכי ואסתר לקיים ימי הפורים.

וכעין זה מצינו בהגדה של פסח והוא מהגדת הביכורים בפרשת כי תבוא, שבהביאו פירותיו אל הכהן

בגמרא מגילה, עד שהוצרכו לומר ולא יעבור כתיב.

ולכאורה מה בכך אם תהיה המגילה נקראת גם **בט"ז וב"ז** בנוסף ל"א י"ב י"ג י"ד ט"ו.

ומדוע הקפידו מרדכי ואסתר לצוות לבני עמם **ולא יעבור**, שאע"פ שיכולים לקרוא בי"א, י"ב, י"ג, לפני פורים, אחרי פורים **ולא יעבור** כתיב!

ולעומקו של מקרא יש לומר שהקפיד הכתוב לומר **ולא יעבור** כדי ליתן תוקף לתחילת הנס, שנאמר בו **ולא יעבור אשר לא תבוא ושתי לפני המלך אחשוורוש וגו'**.

שחביבה תחילת הנס לפני הקב"ה עד מאד, שאין איש יודע על כך מלבדו, ורק עתיד להתגלות אחר כך מה שהיה בתחילתו בהסתר. ועל כך כל פה יחוה הודו ליתן שבח והודיה לשמו. ואשר על כן נקראת אסתר כך על שם ואנכי הסתר אסתיר פני וכו', ולכן נקראת כן **המגילה שמגלה את ההסתר**.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

**לְהִיּוֹת כֹּל אִישׁ שְׂרָר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר
כְּלִשׁוֹן עַמּוֹ: (א, כב').**

וּדְרָשׁוּ במסכת מגילה לולא אגרות ראשונות נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל. והפשט בזה הוא שראו כולם באגרות אלו את טפשותו כי רבה, שהרי ממילא כך הוא כל איש שורר בביתו ואפילו קרחה בביתה פרדשכא ליהוי, [מגילה יב:]. ולכן לא יחסו רצינות לאגרות האחרונות בהם ציוה להשמיד להרוג ולאבד וכו'.

ועוד דרשו חז"ל כי המלך במגילה רומז לקב"ה. ויעש המלך כדבר ממוכן, כלומר הקב"ה הסכים על ידו. יוצא איפוא, שבסוד הדברים אגרות ראשונות נשלחו גם משמים ע"י מלך העולם.

ואשר על כן יש לשאול, הרי הכל בשום שכל אלקי עליון. והיכן העומק באגרות אלו שהכל היו בזים להן?

ולעומקו של מקרא ועל דרך הצח, יאמר, שאכן, עומק נפלא יש באגרות הללו אשר שלח מלך העולם.

בבית המקדש צריך ליתן הודאה על כל הטוב אשר גמל אותו הקב"ה וכפירש"י שם **שלא יהיה כפוי טובה**. ונשאלת השאלה, הרי לשם כך די היה לו לומר תודה על חלקו בארץ ועל פירותיו אשר הצמיחה לו. ומדוע יתחיל **מארמי אובד אבי וירד מצרימה ויהי שם לגוי גדול עצום ורב וכו' וכו'**,

אלא הם הם הדברים. כאשר באים להודות לקב"ה, יש להודות מהשורש. **שהכרת הטוב בשלימותה באה מהכרה של הטוב מראשיתו ועד סופו. לכן גילתה לנו המגילה לאחר כעשר שנים של אורך הנס, כיצד התחיל הנס. והוא, בסעודת אחשורוש, אשר אמר בה המן על ושתי ולא יעבור. והתחיל הנס להתגלגל, נלקחה אסתר, עלה המן, ולאחר כתשע שנים גזר גזירות, ושנה לאחר מכן נפל בשחת יפעל. עד אשר תיקנו מרדכי ואסתר תקנות לנס פורים שנאמר בהם גם ולא יעבור.**

שיהיה נעוץ סופו בתחילתו ותחילתו בסופו, ואפשר לקיים הכרת הטוב בשלימותו, שכך מתגדל שם שמים ביותר.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

דרשת מִירָא דְכִיָּא

אִישׁ יְהוּדֵי הָיָה בְּשׁוֹשַׁן הַבְּיָרָה
וְשֵׁמוֹ מְרְדֳכָי בֶן יֵאִיר בֶּן-שִׁמְעִי
בֶן-קֵיֵשׁ אִישׁ יְמִינֵי
(ב, ה')

מְרְדֳכָי בֶן יֵאִיר בֶּן-שִׁמְעִי בֶן-קֵיֵשׁ
אִישׁ יְמִינֵי

ובגמ' חולין קלט עמ' ב' שאלו מרדכי
מן התורה מנין דכתיב בבשמים
(שמות ל, כג) מר דרור ותרגם
אונקלוס מִירָא דְכִיָּא. שכן מירא דכי
בנוטריקון מרדכי.

ויש לעיין עומק העניין, שדווקא
התרגום ירמוז על מרדכי. וי"ל שזה
עניינו של ההסתר. שכבר מלידתו של
מרדכי וקריאתו בְּשֵׁם, נועד הוא
לְבִשְׁם את העולם בריח הניחוח של נס
פורים הגדול הזה, שיצא מן ההסתר
אל הגילוי. ולכן נרמז בתרגום בלבד.

ועוד י"ל שהרי נֶצֶר הוא לשמעי,
שציווה דוד לשלמה להורגו על שקללו
קללה נמרצת, אבל לא בחייו של דוד.
כי ידע דוד ברוח הקדש שעתיד לצאת
ממנו מרדכי להתגלגל הנס על ידו,
ובכך ליתן המשך לבית המקדש אשר
הוא לא זכה להקימו. וזה מרומז בשמו

להיות כל איש שָׂרָר, אל תקרא שָׂרָר
בשין שמאלית אלא שׂוֹרָר בשין ימנית.
וחייב להיות כל איש משׂוֹרָר ומשרה
עליו רוח הקדש בביתו, ומדבר כלשון
עמו, ולשון עמו היא התורה הקדושה
ככתוב והשם נתן לי לשון לימודים.
והוא מלשון שׂוֹרָה רוח הקדש,
ומלשון שירה היא התפילה.

ולכן לולא עשו זאת נתמוטטו רגליהם
של שונאי ישראל בלשון סגי נהור. כי
זה הדבר המעמיד את ישראל,
לשׂוֹרָר ברוח הקדש [תרתי משמע
להשרות רוח הקדש ולשׂוֹרָר ברוח
הקדש] ולדבר בלשון התורה ככתוב
ודברת במ ולדבר במ. וזה שנאמר
בסיום המגילה קימו וקבלו(ו),
הדור קבלוה באהבה. לשׂוֹר את
השירה הזאת לפני נתן התורה.
והיא שעמדה להם להינצל מהמן
הרשע.

***

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וכן מובא בחומש שמות, כי תשא פרק ל, כג-לג':

וְאַתָּה קַח-לָךְ בְּשָׂמִים רַאשׁ מֶר-דְּרוֹר
חֲמֹשׁ מְאוֹת וְקֹמֶן-בָּשָׂם מִחֲצִיתוֹ
חֲמֹשִׁים וּמְאֹתָיִם וְקֹנֶה-בָּשָׂם חֲמֹשִׁים
וּמְאֹתָיִם: וְקִדָּה חֲמֹשׁ מְאוֹת בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ וְשֹׁמֶן זֵית הַיָּיִן: וְעָשִׂיתְ אֹתוֹ
שֹׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ רַקֵּחַ מִרְקַחַת
מִעֵשֶׂה רֶקֶחַ שֹׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ
יִהְיֶה: וְגו' וְקִדְשֵׁת אֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ
קֹדְשִׁים כָּל-הַנֶּגַע בָּהֶם יִקְדָּשׁ: וְגו'
שֹׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי
לְדֹרֹתֵיכֶם: וְגו' לֹא תַעֲשׂוּ כָמֹהוּ
וְגו' אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כָּמֹהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן
מִמֶּנּוּ עַל-זֶר וְנִכְרַת מֵעַמּוֹ:

וְאַתָּה קַח-לָךְ בְּשָׂמִים רַאשׁ מֶר-דְּרוֹר
מֶר-דְּרוֹר וּבִתְרֵגוֹם אוֹנְקֹלוֹס מִיִּרְא
דְּכָנָא. מִכָּאן לַמְדָה הַגַּמ' (חולין,
קלט:): מִרְדְּכִי מִן הַתּוֹרָה מִנִּיין. שְׁנֵאמַר
מִיִּרְא דְכָנָא וּבוֹ אוֹתוֹת מִרְדְּכִי."

וּלִיכָא מִילְתָא דְלֹא רְמִיזָא
בְּאוֹרֵייתָא. וְאֲשֶׁר עַל כֵּן נִרְאָה לוֹמַר
כִּי פְסוּקֵי שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְהַבְּשָׂמִים
יִרְמֹזוּן גַּם עַל שְׂאֵר עֲנִינֵי הַמְּגִילָה.

של שמעי, ששמע דוד לרוח הקדש
שבו ולא מיהר להינקם ממנו.

ובשימת לב, יש כאן שלשה חושים
ועוד שניים:

מרדכי בן יאיר בן שמעי. מרדכי
הוא חוש הריח, שבו נרמז מירא דכיא,
מר דרור.

יאיר הוא חוש הראיה, כשמו כן הוא.
ושמעי הוא חוש השמע גם כשמו כן
הוא. וכן מה שנאמר בן קיש איש
ימיני.

קיש הוא כנגד חוש הטעם, כהטעם
הזה אשר מקיש ומכה בְּחִיף וּבְלִשׁוֹן.

ימיני הוא כנגד חוש המישוש כנגד
יד ימין.

ואלו חמישה חושים שהאדם החי
מרגיש וחי בהם, והם כנגד חמישה
חלקי הנשמה, נר"נ ח"י. נפש רוח
נשמה חיה יחידה. ומכולם, חוש הריח
הוא אשר הנשמה נהנית ממנו, ועל
כן נהנו כולם ממרדכי אשר נתן חיים
לנשמתם טרם פרוחה מהם, ולהחזירם
למוטב ולארצם ולבנות להם בית
המקדש ולהריח בו את הקטרת אשר
תשוב לבשם את העולם.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

אחשוורוש עד **חצי** המלכות, ופירשו בו
עד בנין בית המקדש ולא עד בכלל.

וְהָיוּ קִדְּשׁ קִדְּשִׁים אלו ישראל, צאן
קדשים.

כָּל הַנִּגְעַע בָּהֶם יִקְדָּשׁ. כל הנוגע
בקדשי ישראל ובישראל עצמם, צאן
קדשים יתקיים בו התרגום: **יְתוּקֵד
בְּאִשָּׁא מִצְלָהֶבָה.** תאכל בו אש השם,
כתרגום יונתן. והיינו **יִקְדָּשׁ.**

שָׁמֶן מִשְׁחַת קִדְּשׁ יְהִיָּה זֶה לִי
לְדֹרֹתֵיכֶם.

לדורותיכם זה **נס פורים לדורות**
ככתוב וזכרם לא יסוף מזרעם.

אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח פְּמַהוּ. זה המן הרשע
שרצה לנהל עניני העולם **פְּמַהוּ**, כמו
הקב"ה,

וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זֶר לִיתֵן תְּהִילַת
המלוכה על זרע עמלק שהוא זרע זר
וְנִכְרַת מִעַמּוּיו. זה המן הרשע מזרע
עמלק שנכרת מעמיו.

ועוד מובא בגמרא שם: (חולין קלט:)
המן מן התורה מנין שנאמר
{בראשית ג-יא} **הַמֶּן-הָעֵץ אֲשֶׁר**
צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי אֲכָל-מִמֶּנּוּ אֲכָלְתָּ

אסתר מן התורה מנין שנאמר
{דברים לא-יח} **ואנכי הסתר אסתיר,**
מרדכי מן התורה מנין דכתיב

וְאַתָּה קח לך **בְּשָׂמִים ראש.** ירמוז על
אחשוורוש.

מֶר דָּרוֹר. כנ"ל, **מִיָּרָא דְכָּיָא** הוא
מרדכי.

חֲמֵשׁ מְאוֹת. כנגד חמש מאות איש
שהרגו בשושן הבירה.

וְקִנְיֹן בְּשָׂם. ירמוז על כך שאסתר לא
תבוא אל המלך כי אם **נקראה בְּשָׂם.**
ככתוב "כי אם חפץ בה המלך ונקראה
בְּשָׂם".

וקנמן שהיתה כבשמים של הדסים
כשם שקנמן מריח טוב למרחוק.

וקנה בְּשָׂם. ירמוז על מה **שקנה** המן
בעשרת אלפים שקלים את גורלו של
עם ישראל. כי **בְּשָׂם** כנוטריקון
בעשרת אלפים.

וקָדָה כנגד מה שמרדכי לא קד קדה
להמן. לא יכרע ולא ישתחוה. שאפילו
קידה במנוד ראש לא קד לפניו.

וְשָׁמֶן זֵית הָיִן כנגד "וליהודים היתה
אורה".

רקח מְרַקַחַת מַעֲשֵׂה רַקַח. כנגד מה
שרקח הקב"ה מעשה רקח כל מעשה
המגילה להושיענו.

וּמִשְׁחָתָּ בּוֹ אֶת אֶהָל מוֹעֵד. כנגד מה
שניתנה רשות **לבנות את בית**
המקדש. אע"פ שבתחילה אמר

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ובשימת לב, כשפירש רש"י על דרך הפשט, אָהֳלִים לשון בְּשָׂמִים הרי אָהֳלִים מנוקד בחטף-פתח תחת האל"ף. ובלשון יחיד אָהֳל. וכשפירש על דרך הדרש, אָהֳלִים לשון בתי מדרש הרי אָהֳלִים אמור, ומנוקד חוֹלָם מעל האל"ף. ובלשון יחיד אָהֳל.

ומביא רש"י שם שמצינו נטיעה באָהֳלִים. שנאמר (דניאל יא מה) וַיִּטַע אָהֳלֵי אֶפְדָּנוּ. [אפדנו היינו היכל ארמונו, ונדרש לבית המדרש].

מצינו אם כן אהל בשני לשונות: בְּשָׂם ובית מדרש.

וכן יתקיימו שניהם לענין מרדכי היהודי. מרדכי היהודי היה נטוע באהלה של תורה, ומכאן צמחה לו הישועה. עד שכל העולם כולו התבשם ממנו.

ולכן הביאה הגמרא ראיה מ"מֶר-דְּרֹר" ותרגומו מִירָא דְכָא, לְרָמֵז לַמְרַדְכֵי מִן הַתּוֹרָה. כי על פי הנ"ל אין זה רק ענין של דמיון לשוני, אלא הַתְּבַשְׂמוֹת העולם ממרדכי נבעה מהיותו נטוע באהלה של תורה.

{שמות ל-כג} מר דרור ומתרגמינן מִירָא דְכָא, כנ"ל.

וְהַיִּינָן בָּהּ. בשלמא אסתר רמוזה באנכי הסתר אסתיר. שכן הנס היה בהסתר.

הָמֵן רמוז בְּהָמֵן הַעֵץ, כי רצה לתלות את מרדכי על העץ ונתלה הוא עליו.

אבל אצל מרדכי כשאמרו רמז למרדכי מְבַשְׂמִים מור דרור ומלשון התרגום מִירָא דְכָא, יש להבין השייכות של מרדכי לבשמים מְעַבְר לַדְמִיוֹן הַלְשׁוֹן.

ויובן על פי פירש"י על הפסוק [במדבר פרק-כד] כְּנַחֲלִים נָטְיוּ כַּגְּנֹת עָלַי נָהָר כְּאֶהֳלִים נָטַע ה', כְּאֶרְזִים עָלַי-מַיִם. אָהֳלִים פירש רש"י לפשוטו של מקרא מיני בשמים.

אולם במסכת ברכות טז: פירש"י אהלים לשון בתי מדרש. והוא על דרך הדרש. באשר הלך אחרי דרשת הגמרא שם וזה לשונה: למה נסמכו אהלים לנחלים דכתיב {במדבר כד-ו} כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע וגו' לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף אהלים [בתי מדרש] מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ועל דרך הצח, לשון המקרא והתרגום יכוונו שניהם כאחד לפשט ולדרש ברש"י: כי מר דרור הוא לשון חכם העוסק בתורה. מר הוא כינוי לחכם. ודרור הוא לשון חופש, ואמרו אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה. ותרגומו הוא מירא דקניא שהוא בושם. וללמד בא, כנ"ל, שהתבשמות העולם ממרדכי נבעה מהיותו נטוע באהלה של תורה.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכן הביא רש"י ראייה לדבריו שיש נטיעה באהלים, שנאמר (דניאל יא מה) ויטע אהלי אפדנו.

ואשר על כן ידרש על דרך הצח, וכמין חומר וכפי שמובא במסכת ברכות פרק הרואה בדרשם הפסוקים של "אקרוני בחלמי", אל תקרי ויטע אהלי אפדנו, אלא אהלי – אפדנו. וכאומרו כבפתקא מן שמיא: מי שיהיה נטוע באהלי – אפדנו.

וכן הוה בנס ההצלה בפורים, כאמרם הדור קבלוה באהבה. וזו תכלית הפדות של פורים. וזה בושם הגאולה, שאפדנו למי שיהיה נטוע באהלי.

ותוס' למדו מסמיכות הפסוקים על דרך הפשט, פנהלים נטיו סמוך

ואע"פ שהיה צריך להמעט בלימודו משום הצלת נפשות, עד כדי שירד בחשיבותו בעיני חכמי הסנהדרין, שנאמר ורצוי לרב אהיו, מכל מקום שרשי נטיעתו החזקים באהלה של תורה עמדו לו ולכל היהודים. ואם לחשך אדם כיצד יש כאן תביעה כביכול על מרדכי היהודי שהיה רצוי רק לרב אחיו, כי עסק בהצלת נפשות וגדול לימוד תורה יותר מהצלת נפשות - אף אתה אמור לו כלך אצל התרגום. שכן מרדכי מן התרגום למדנו שהוא מירא דקניא. ומה הוא דקניא מלשון זך. זך וטהור. כי ד' ו ז' מתחלפות במוצא הפה והלשון. והכוונה של התרגום מור מובהר. וכתרגום יונתן בן עוזיאל [לכג]: מור בקיר. מור מובהר. הכא נמי מור זך. מירא דקניא.

וכמובא בפרשת תצוה כז, כ: שמן ינית זך תרגום אונקלוס: משקא ייתא דקניא הכא נמי מירא דקניא היינו מור זך. לומר לך שמה שחז"ל למדו שגדול לימוד תורה יותר מהצלת נפשות היינו ערך הלימוד. אבל לא ח"ו שיש נתינת דופי במרדכי שהיה זך וטהור. לכן למדו חז"ל מרדכי מן התורה מניין שנאמר מירא דקניא, ועל דרך הצח תהיה השאלה: מניין שהיה זך וטהור, ששמו כאותיות מירא דקניא.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

לכוחות הטומאה כידוע אלא על ידי
יניקה ממקור הקדושה.

וטומאת רשעותו של המן יונקת
מכיבוד אב שעשה עִשׂו זקינו כ"ב
שנה, בהיעדרו של יעקב אחיו, בהיותו
בחרן. ואף כי כיבוד אָם לא היה לו
שהרי היה שונא לאמו כמובא ברמב"ן
עה"פ אלון בכות, (בראשית לה, ח') אך
מכיון שהיה מקיים כבוד אב הרי זה
בעקיפין כאילו קיים גם כיבוד אם.
ואע"פ שעשה לא לשם שמים אלא מן
הפה ולחוץ כדי למצוא חן בעיני אביו,
לצודו במרמת פיו, בפועל הרי קיים
הכיבוד אב. ובזה זכה לו ולזרעיותיו
אחריו מזרע עמלק לינוק חיותם
ואחיזתם בכוחות הטומאה, ממצוה
זו.

וכאן מצאה מידת הדין מקום
לקטרג. ישנו עם אחד מפוזר ומפורד
ודתי מלך מלכי המלכים אינם עושים,
ונכשלים בכיבוד אב ואם, כבוד אביהם
שבשמים ואמם שכינה הקדושה.

וכנגד קטרוג זה, אין מי שיכול לעמוד
אלא רק מי שמעולם לא נכשל
במצוות כיבוד אב ואם. וזו אסתר
שמעולם לא היה לה אב ואם להכשל
בכיבודם.

לפסוק שלפניו מה-טבו אֶהְיֶה יַעֲקֹב
מִשְׁכַּנְתִּיךָ יִשְׂרָאֵל.

ואלו ואלו ילמדו על נכון: הנטוע
בְּאֶהְלִי - אָפְדָנוּ. שעל ידי לימודו
נעשה כמור דרור והוא מִיָּרָא דְכִנְיָא
כמרדכי היהודי.

***

כִּי אֵין לָהּ אָב וְאָם וגו' וּבְמֹת
אָבִיהָ וְאִמָּהּ (ב, ז')

יש לעיין עומק כוונת הכתוב המדגיש
לנו כִּי אֵין לָהּ אָב וְאָם ועוד הדגיש
הכתוב וּבְמֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ. שואלת
הגמ' (מגילה יא.) ותו למה לי, למה לי
עוד להדגיש וּבְמֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ אחרי
שכבר אמר הכתוב כִּי אֵין לָהּ אָב
וְאָם, ומתרצת הגמ' אלא ללמדנו
שאפ' יום אחד לא היה לה אב ואם.
בשעה שנתעברה אמה מת אביה.
וכִּשְׁלִדְתָּהּ אִמָּהּ מתה בלידתה.

ועדיין יש להבין על מה עשה ה'
לאסתר ככה.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שכאן
טמון סוד הנס. זה לעומת זה עשה
אלקים. שהרי אין חיות ואחיזה

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

נהנו מסעודתו של אותו רשע אשר השתמש בכלי המקדש, פגמו בכבוד אביהם שבשמים, ונתנו כח וְחַיִּית לַהֲמֵן אֲשֶׁר מִזְרַע עֲמֶלֶק לַהֲיִית הַיּוֹלֵךְ וּגְדֹל.

וכאשר חזרו לבכות לפניו ולהתחנן לו ועל ידי כך הכריזו ברבים כי יש להם אב ואם, אביהם שבשמים ושכינה הקדושה, ניטל כח החיות מזרע עמלק. ואסתר בחינת כנסת ישראל כנודע ובחינת שכינה הקדושה ורוח הקדש ובחינת שבת. וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. ויקר פירושו כבוד. ומִדָּה כִּנְגַד מִדָּה היא, כשחזרו לכיבוד אב ואם נהיו מכובדים בעיני אלקים ואדם.

ועוד י"ל, שלכן סיים פרק ראשון במסכת מגילה בעניין כיבוד אב ואם, שגדול עונשו של המתרשל בו, וגדול שכר המקיימו. וזה שעמד לה כנגד עשו הרשע שגם בקיימו כיבוד אב ואם, זלזל בהם בלבו בבחינת יש מאכילו פטומות ורואה פני גיהנום. **וישראל שמכבדים לאביהם שבשמים נחלים גם עוה"ז וגם נצחיות העולם הבא.**

***

וזה אשר הדגיש הכתוב בכפל לשון, אשר אין לה אב ואם, ובמות אביה ואמה. **שאפי' יום אחד לא היה לה אב ואם ולא נכשלה מעולם במצוה זו.** ולעומתה עשו שכביכול כן עסק בכיבוד אב, **נכשל** בזה בכל רגע ורגע, כאשר הקל ראשו כנגד אביו ודיבר אליו בגסות. ככתוב **"יקום אבי ויאכל מציד בנו"**. ומובא במדרש רבה תולדות (פרשות סה, טו) **אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֵשָׂו, אֲתָה אֲמַרְתָּ (בראשית כז, לא): יָקָם אָבִי, אָף אֲנִי בּוֹ בְּלִשׁוֹן אֲנִי פּוֹרֵעַ לָךְ (תהלים סח, ב): יָקָם אֱלֹקִים יְפֹצְצוּ אוֹיְבָיו.**

ומִדָּה טובה מרובה. משעשו היהודים תשובה, בעת הצומות וזעקתם, ושבו לאביהם שבשמים בכל לבבם, תיקנו בתפילתם של כ"ב אותיות את הכיבוד אב של כ"ב שנה שהיה יעקב בחרן. וע"י זה הסירו חרון אף מן העולם. וכנגד קטרוג מידת הדין, מושכים עליהם חוט של חן וחסד ורחמים. ועל ידי כך נותנים כביכול עוז לאלהים, והוא אלהינו נותן עוז ותעצומות לעמו, כמובא בתהלים ס"ח **"תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו ועוזו בשחקים"**. וכאשר נופלים ממדה זו ח"ו, הרי נותנים כח לסטרא אחרא לשלוט בנו ר"ל. **ובאותו הזור** כאשר

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

כאן רמז הכתוב שחייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. והוא תוקף בריאת העולם ויהי ערב ויהי בקר וגו', והוא תוקף המלכת הקב"ה בעולמו, ע"י מצות קריאת שמע בערב ובבקר שנאמר בשכבך ובקומך.

וכן יִדְרָשׁ: בְּעֶרְבִי | הִיא, כנסת ישראל, בָּאָה על המלך הקב"ה עם "קריאת שמע", ונרמז בפסוק וְנִקְרָאָה בְשֵׁם, בְּשֵׁם נוטריקון ב' פעמים שמע, וּבְבִקְרָהּ הִיא שְׂפָה לומר שמע ישראל.

וכאן רמזה המגילה שלא הרי הקב"ה כהרי בשר ודם. במלך בשר ודם נאמר לא תבוא עוד אֶל הַמֶּלֶךְ כִּי אִם תִּפְּץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ. עד כאן מלך בשר ודם. אבל מלך מלכי המלכים יחפוץ בנו תמיד, וְשָׁבִים אליו תמיד לומר פעמיים באהבה שמע ישראל.

וכאן יש להעיר ולהאיר, לכאורה היינו צריכים לומר ברוב אהבתנו לה' במקום שמע ישראל שמע ה', ה' אלקינו ה' אחד. ומה הוא שהכתיב בתורתו לומר שמע ישראל, והרי על ידי כך אין קריאה זו מכוונת אליו ית', אלא אלינו.

וּבְהִקְבֹּץ בְּתוֹלוֹת שְׁנֵי (ב, יט')

לפשוטו של מקרא, לאחר שנבחרה אסתר קבצו את התולות שנית כדי לְשַׁלְחָן לְבֵיתָן.

ולעומקו של מקרא רמז הוא לקיבוץ גלויות, שלאחר שתיבחר אסתר המלכה שלעתיד לבוא היא השכינה הקדושה בעת הגאולה, יתקבצו הגלויות שנית וישלחו לביתם לעלות לארצם היא ארץ הבחירה. ואז ומרדכי יושב בשער המלך הוא שער הסנהדרין אשר תחזור לישראל בשער בית המקדש הוא שער המלך, בב"א.

***

{יד} בְּעֶרְבִי | הִיא בָּאָה וּבְבִקְרָהּ הִיא שְׂפָה אֶל-בֵּית הַנְּשִׁימִים שְׁנֵי אֶל-יַד שְׁעֵשְׂגוֹ סָרִיס הַמֶּלֶךְ שִׁמְרֵה הַפְּיִלְגָשִׁים לֹא-תָבֹא עוֹד אֶל-הַמֶּלֶךְ כִּי אִם-תִּפְּץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָה בְשֵׁם: (ב, יד')

בְּעֶרְבִי | הִיא בָּאָה וּבְבִקְרָהּ הִיא שְׂפָה

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

דרשת **שְׁמֵרֵי הַסֵּף וְהַדָּם** **אֲשֶׁר בַּסֵּף**

שְׁנֵי-סְרִיסי המֶלֶךְ מִשְׁמֵרֵי הַסֵּף.
(ב, כא')

הם מלאכי חבלה לחבל במהלך הנס של פורים. ומרדכי התגבר עליהם ע"י מלאכים שיצאו מן המצוה של "הדם אשר בסף" הכתוב פעמיים, בליל מכת בכורות. (שמות יב, כב') וְלִקְחֶתֶם אֶגְדָּת אֲזוּב וּשְׂבִלְתֶם בָּדָם אֲשֶׁר-בַּסֵּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל-הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל-שְׁתֵי הַמְּזוּזוֹת מִן-הַדָּם אֲשֶׁר בַּסֵּף.

אמנם אין פירוש הסף במגילה כהסף שבמכת בכורות. שבמכת בכורות **הוא הכלי** שבתוכו דם הפסח וממנו נצטוו להזות אֶל-הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל-שְׁתֵי הַמְּזוּזוֹת, וְשְׁמֵרֵי הַסֵּף אשר בבית המלך הם שומרי **פתח** שער המלך. והוא כתרגום שתי המזוזות המתורגמות **ספניא**, וכן הוא תרגום אונקלוס: ומדון לְשִׁקְפָא וְלַתְרִיזוֹ **ספניא** מן דְּמָא דְּבִמְנָא.

ואשר על כן על דרך לערבינהו, ולתנינהו, בחיבור הסף והסף והספים, יש ללמוד **על דרך הדרש והצח**, שע"י שהיו ישראל עוסקים במצוה בלילה ההוא, בליל השימורים של

ויש לומר כי אכן כן, אין קריאת שמע מכוונת כדיבור אל הקב"ה, אלא מכוונת אל הקורא עצמו. כדי שלא יהיה לבו פל עמו בעמדו לפני ה' בתפילה. אלא תחילה יש לכוון הקריאה אלינו, להחדיר אל לבנו אהבתו ויראתו על ידי שנעיר ונעורר את אהבתנו אליו עד שתחפץ, ולכן הורו לנו חכמינו ז"ל בתחילה לומר שמע ישראל. אתה ישראל, ישמעו אזניך מה שאתה מוציא מפיך, ה' אלקינו ה' אחד ואהבת. שתהא חדורה וחרותה בלבנו אהבתו ויראתו, ובזה יגאלנו ונוכל לעמוד ולרצותו בתפילה, ולקיים בכל קראנו אליו. ואז יהיה חפץ בנו המלך, ויתקיים בנו ונקראה **בְּשֵׁם**. שעל ידי שְׁקִרְאָה שמע ישראל, נקראה כנסת ישראל **בְּשֵׁם** ישראל, ישראל אשר בך אתפאר.

***

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

יְהוָה. והוא ניקוד שאינו נהגה, כשם השם שאינו נהגה, רק כוונתו היא "כתר".

וסוד הדבר, באשר הרשעים רוצים לפגוע ח"ו כביכול בכתרו של הקב"ה, לכן הקב"ה מופיע על הרשעים להכותם **בספירת הכתר: יְהוָה**.

ואשר על כן, הכלים האלו הנקראים **סף**, היו פְּלִים להכיל בהם את ברכת הישועה לכל הדורות למנוע ממלאכי החבלה לעבור את הסף לעם ישראל. והם היו כנגד הכלים מכלים שונים של בית המקדש שהשתמש בהם אחשורוש לסעודתו. והרי שומרי הסף רצו להרעיל את אחשורוש, והיו ממליכים בזה את המן ומונעים את הנס הגדול. לכן הופיע עליהם הקב"ה במידת **הכתר** בזכות הַדָּם אֲשֶׁר בַּסֶּף שהיה במכת בכורות. והרי אמרו שהקב"ה צוה על הדם אשר בסף להגיעו אל המשקוף ושתי המזוזות, **לראות שישראל עסוקים במצוות**, [כפירוש רש"י בפרשת בא], ובזה ניתקנו בני ישראל לדורות גם לדור זה שעליהם אמר המן **שִׁישְׁנו מן המצוות**. והרי כאן נתגלה תוקף **תחילת הנס**, שהרי

מכת בכורות במצרים, הוא אותו הלילה **שנדדה שנת המלך**, ע"י כך זכו עם ישראל אשר "שִׁישְׁנו" מן המצוות להינצל, ולדורות. וכנאמר לעיל (בדרשת מומכן ממוכן) **שנס יציאת מצרים טומנת בחובה ואוצרת בקרבה את כל הנסים שבכל הדורות**.

ובשימת לב במכת בכורות מוזכר פעמים **הדם אשר בסף**. הוא הדם אשר בכלי, כפירש"י. אלא שפעם ראשונה הוא מוזכר **בַּפֶּתַח** תחת הסמך: וטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר-בַּסֶּף, ופעם שניה הוא מוזכר **בְּקַמְצֵי**: וְהִגַּעְתֶּם אֶל-הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל-שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת מִן-הַדָּם אֲשֶׁר בַּסֶּף. ואע"פ שהשינוי הוא מוכרח מצד מקומם של התיבות בפסוק, שהראשונה באמצע הפסוק [פתח], והשניה בסוף הפסוק [קמץ], מכל מקום ניתן לדרוש **שֶׁהַפֶּתַח פֶּתַח אֶת הַפֶּתַח** לכל הישועות שבכל הדורות, וגם זו של נס פורים.

וְהַקְמֵץ הוא על פי הסוד ניקוד **ספירת הכתר** שְׁבָה מִקֵּה הקב"ה את הרשעים. ואשר על כן **בברכת המינים** בשמונה עשרה שהיא בספירת הכתר, שם הַשֵּׁם מנוקד **בְּקַמְצֵי**, כזה:

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

האגגי. ואמרו במסכת ברכות (ז:):
שְׁמָא גְרִיב. שמו של האדם גורם לו
תוצאות ומפעלות חייו. **ויש להבין**
כיצד השם אגגי גרם נפילתו של
המן.

וי"ל על פי מה שנאמר (דברים כב, ח')
פי תבנה בית חֲדָשׁ וְעִשִׂיתָ מַעֲקָה לְגַגְךָ
וְלֹא-תִשִׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי-יִפֹּל הַנֶּפֶל
מִמֶּנּוּ.

וליצא מילתא דלא רמיזא באורייתא.
שכן פירש"י שם: ראווי הוא ליפול
מששת ימי בראשית. וכן המן. ראווי
הוא ליפול מששת ימי בראשית. ונרמז
במלים "המן העץ" שבששת ימי
בראשית. וזה שאמרה זרש אשתו
להמן בן המדתא האגגי: **"אם מְזַרַע**
הַיְהוּדִים מְרַדְּכֵי אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לְנֶפֶל
לְפָנָיו לֹא תוּכַל לוֹ כִּי נִפְוֵל תְּפֹוֹל
לְפָנָיו".

אֲשֶׁר הַחֲלוֹת. מששת ימי בראשית, אז
כבר **הַחֲלוֹת.** שמאז כבר היה נכון
האדם ליפול מאיגרא רמא של יצר
הרע של גבהות וגאות לבו, אם לא
ישיב מעקה לגגו. ולכן ועשית מעקה
לגגך. גגך ר"ת גבהות גאותך.

והמן לא רק שלא עשה מעקה וגדר
לגגו, אלא **הגביה גגו למרומי גאוותו.**

מרדכי שמע את תכניתם הזדונית של
שומרי **הסף,** וסיפר למלך ונכתב
בספר הזכרונות ונתגלגל הנס על ידו.

***

אֶתֶר | הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדְּלוּ הַמֶּלֶךְ
אֶחָשׁוּרוּשׁ אֶת-הַמֶּן בֶּן-הַמְּדַתָּא
הָאֲגָגִי וְגו'. (ג, א')

שאלו בגמ' חולין קלט: **המן מן**
התורה מנין. שנאמר המן העץ. **ויש**
להבין, אם בגלל צירוף האותיות הרי
יש בפרשת **המן** צירופים כאלה
הרבה.

אלא ודאי ענין עמוק יש לגלות
כאן. שכל ה"נהפוך הוא" בפורים היה
מן העץ אשר הכין לו למרדכי,
ודרשו: אשר הכין לו, "לעצמו". ועקב
מה שאמר חרבונה "וגם הנה העץ",
ענה אחשורוש "תלוהו עליו". כלומר
מן העץ למדנו גודל ההשגחה של
המקום ב"ה והנס של "ונהפוך הוא".
ובכן יש ענין להדגיש תלוהו עליו.
הוא אמר להכין למרדכי, ונהפוך הוא
תלוהו, ותלו אותו עליו.

***

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

מלכו", בלא זר, בלא גדר ממידת הענוה.

וכדי להתרחק ממדת "אגג מלכו" צריך להתרומם מעלה מעלה. לקיים: "וירום מאגג מלכו". ע"י זר זהב סביב של ענוה, על ידי כך יהיה "מעקה לגגך" עמלק גגך, "ואתה על במותימו תדרוך".

ואולי לכן יובן בדרך רמז מדוע נדחה מעשה מזבח הזהב עד סוף תצוה, שכן אין הכסא שלם וכו' עד שימחה שמו של עמלק בסוף יומיא.

***

וַיִּבֶזְעוּ בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדֵּכִי
לְבַדּוֹ כִּי-הִגִּידוּ לוֹ אֶת-עַם מְרַדְּכִי.
(ג, ו')

כִּי-הִגִּידוּ לוֹ.

וּתְיִמָּה, וכי עד עתה לא היה יודע, והרי המן היה עבד למרדכי בטולמא דלחמא. ושמא י"ל כי גאותו נפגעה על כך שהגידו לו. כל זמן שהיה הסוד ביניהם, לא רצה להתנכל לכל עמו. ועתה מאחר והגידו לו, שעתה יצא סודו לעין כל, נתמלא חמה על כל עם מרדכי. דייקא נמי, כִּי-הִגִּידוּ לוֹ.

ובהיפוך אותיות מעקה לגגך הוא העמלק גגך. וזה שדרשו חז"ל ששפכה בתו שופכין מהגג. כי אין לך תועבה גדולה יותר מן הגאווה. והפילה עצמה מן הגג, שאין תקומה לפני גבהות הלב.

ועוד, שמתחילת בריאתו של המן חתום הוא בשם אבותיו המדתא האנגי. כי מדתו היא הגג. גאותו גבוהה כגג על ראש המגדל. עד לאבות אבותיו. וזקינו עשו רמוז בו. ועשי"ת מעק"ה לגג"ך בהיפוך אותיות הוא עשו יתגלגל ממעקך. וכן: עשו ועמלק מגגך.

ועוד י"ל: נאמר במזבח הקטרת: וצפית אותו זהב טהור, את גגו. וכו'. ופירש"י: זה היה לו גג אבל מזבח העולה לא היה לו גג.

וידרש כמין חומר: שְׁעָשׂוּ הַרְשַׁע רצה להידמות למזבח הקטרת, המצופה זהב. שכן כל מהותו של עשו הוא ציפוי של זהב. שצד את אביו בפיו כיצד מעשרים את המלח וכו'. ולכן היו נשיו של עשו מקטירים לע"ז ומזה היו עיני יצחק כהות. ולכן זה היה לו גג.

וכתוב ועשית מעקה לגגך זר זהב סביב. שעשו היה דבק בגג, "אגג

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

לכן פרסם הכתוב את נס פורים בלשון **הוא**. ונהפוך **הוא**. שחדש אדר נהיה **אדיר במרום**, לאחר ששאב כוחותיו מחדש ניסן. לרמז על הקב"ה **הוא ראשון והוא אחרון**.

ויבזו. בן בנו של ויבזו. בעשו סבי סבו נאמר **ויבז עשו** את הבכורה. ובבן בנו נאמר ויבז בעיניו וכו'. **עשו** ביזה את **הבכורה**, והמן את **בני בכורי ישראל**.

***

***

תוקף הנס על פי הלוחות

וְהַלַּחֲת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַמָּה
וְהַמְּכַתֵּב מִכְתָּב אֱלֹהִים הוּא
חֲרוֹת עַל-הַלַּחֲת: (לב, טז)

א"ר **חסדא** מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין (שבת קד.).

ופירש רש"י (במגילה, ג.) **בנס** היו **עומדין**, שהיתה חקיקתן משני עבריהן. הלכך שאר אותיות **יש להן מקום דבק** אלא **מ"ם וסמ"ך** היו **באוויר**.

ועוד הוסיף רב חסדא כתב שבלוחות נקרא מבפנים [מימין לשמאל] ונקרא מבחוץ [דרך החקיקה בלוחות מהעבר השני משמאל לימין]. כגון: **נבוב בובן** בהר **רהב** סרו ורס.

בחדש הראשון הוא חֲדָשׁ נִסָּן
בשנת שתים עשרה לַמֶּלֶךְ
אַחַשְׁוֵרֶשׁ הַפִּיל פּוֹר הוּא הַגּוֹרֵל
לִפְנֵי הַמֶּן מִיּוֹם לְיוֹם וּמִחֲדָשׁ
לְחֲדָשׁ שְׁנַיִם עָשׂוֹר הוּא חֲדָשׁ אֲדָר:
(ג, ז')

יש ליתן טעם למה שהדגישו לומר **הוא חֲדָשׁ נִסָּן**. הוא חֲדָשׁ אֲדָר.

ויש לומר שרצה לעקור מן השרש מה שנאמר בתורה **הק' ראשון הוא לכם לחדשי השנה**. ולכן גם אמר על אדר הוא. **שהראשון ייהפך לאחרון**.

ולא היא. כשם שהראשון אינו נעקר, כן האחרון לא יעקר. לא החדשים ולא העם השומר אותם. ולא ידע המן כי הכח של ניסן מהחדש הזה לכם, הוא הכח של אדר, שיתקיים בו ונהפוך הוא, להיות גם הוא חדש של נסים.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

מימין לשמאל. **אלא שלפניו** כביכול היתה כתובה בהיפוך **הסדר** של האותיות כמו **בוב** בובן. ובעוד יהיה **נבוב** כתוב מימין לשמאל **כנגד כל ישראל**, יהיה **בובנ** לכאורה כתוב **לפניו ית'**, מהעבר השני של אש התורה.

ולזה התכוון רב חסדא שהיה נקרא **מבפנים ומבחוץ**. **מבפנים** היינו **בפנימיות** של התורה, **בנסתר**. **ומבחוץ** היינו **בנגלה**. וזה שכתב המהרש"א שגם הכתב ההפוך היתה בו **כוונה**. ובלשונו: **דאיכא שום כוונה ודרש**.

וזה מה שכתוב במלחמת עמלק מזה **אחד ומזה אחד**. שמלחמת עמלק מגלה את **האחד**. **אחד** שהוא מצד הנגלה, ומצד הנסתר **דחא**. **שהאחד דוחה** כל עבודה זרה שבעולם. וכפיוט בחנוכה, **דחה אדמון בצל צלמון וכו'**.

ועל דרך **הסוד**, לשיטה זו שהתורה נקראת **לפניו** בהיפוך סדר האותיות, כמו כן שם השם **י-ה-ו-ה**, יהיה, **ה-ו-ה-י** הוא השם היוצא מסופי תיבות **זה איננו שוה לי**, והוא השם השולט

ותמהו תוספות במקום, על דברי רב חסדא מדוע נקט דוגמאות שאינן בלוחות כמו: **נבוב בהר. סרו. ולא תירצו**.

ושמא יש לתרץ ולומר שכוונת רב חסדא, שמכל מקום **לכל מילות התורה יש להן משמעות גם כשנכתבות הפוך**.

וכפי שמביא המהרש"א שהקורא **מבפנים אנכ"י** - יהיה פירושו ראשי תיבות **אנא נפשי כתבית** יהיבת, והקורא **מבחוץ** כבחקיקה יקרא מימין לשמאל **יכנ"א** - ויהיה פירושו: **יהיבה כתיבה נאמנין אמריה**.

ולעומקו של מקרא על פי הנ"ל, יש לבאר דברי רב חסדא **בדרך נוספת**. שבאומרו **נבוב בובנ** התכוון רב חסדא למה שאמרו (תנחומא בראשית ומובא ברש"י דברים ל"ג פסוק ב') **שהתורה היתה לפניו, לפני הקב"ה אש שחורה על גבי אש לבנה**.

ואשר על כן הראה לנו הקב"ה אש שחורה על גבי אש לבנה ככתבה וכלשונה, **בדרך המובנת לנו** הכתובה

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

שכוונתו לאותו הס"מ הסטרא אחרא העומד ותלוי בכך אם נהיה ראויים לנס. אזי לא יפריענו.

ועוד על דרך הצח, זה שמסתיימת המגילה בעניין **המס** אשר שם המלך, הוא מלך העולם אשר מצותיו הן **כתשלום המס לשלוט בס"מ**, שלא יפריענו. וכתיבת המס למלך בשר ודם כן היא הנתינה של הצדקה לפני מלך העולם, שבזה תש כוחו של הס"מ, ומתקיים בנו ס' ומ' **בנס** היו עומדים. **שנס פורים** אשר בו קבלנו **התורה מאהבה**, הוא המעמידנו עד בוא משיח צדקנו בב"א.

***

ישנו עם-אחד מפוזר ומפּרְדֵּד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתייהם שנות מכל-עם ואת-דתי המלך אינם עשׂים ולמלך אין-שנה להניחם. (ג, ח')

קטרגה מידת הדין לפני הקב"ה: ישנו עם. פעם הוא היה אחד. גוי אחד בארץ. עכשיו נהיה מפוזר ומפורד בינו לבין עצמו. ולכן נהיה מפוזר ומפורד בין העמים. ולמלך אין שווה. אינם

בחדש תמוז, כמובא בזוה"ק ובאר"י ז"ל, ונרמז ב"מזה ומזה" הם כתובים.

ומה שנראה לפנינו י-ה-ו-ה הוא השם השולט בחדש ניסן זמן גאולתנו, ויוצא מר"ת ישמחו השמים ותגל הארץ, ובנסתר הוא השם השולט בחדש תמוז, אז עולה כח המקטרגים מ"ז בתמוז ועד ט' באב, כפי שיצא מפני המן הרשע, "וכל זה איננו שוה לי", שכל העולם כולה אינו שווה להם כנגד רשעותם. וזה לעומת זה עשה אלקים להיות שם השולט בחדש תמוז כתריס בפני הפורענות.

אבל אסתר המלכה שיש לה רוח הקדש, אומרת המן הרע הזה. שהמילה הזה נקראת ישר והפוך והנסתר הוא הנגלה.

וזה סוד המגילה של ונהפוך הוא. והמלה הוא, בהיפוך תקראנו אוה. אוה למושב לו. זה הקב"ה ככתוב ה' הוא האלקים. יושב תהלות ישראל. אשר אוה לשבת בתוך עמו בציון, בבנין בית עולמים.

וזה שאמר רב חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין (שבת קד).

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

ועל פי זה יובן על נכון מה שרמזו בדברי המן לאחשורוש, וכביכול מכוון הדברים למלך העולם, שבאה מידת הדין לפני הקב"ה לקטרג על ישראל.

ישנו עם אחד, ישנו מן המצוות. אין הם מקיימים ייחוד השם, ואין הם עושים חטיבה אחת בעולם לקב"ה, ולכן גם להקב"ה אין מה להשתבח בהם, ולכן אין למלך שנה להניחם.

בפשט הדברים התכוון לומר לאחשורוש לא להניח ליהודים אלא לטורדם מן העולם.

ולעומקו של מקרא יש לומר שכוונת מדת הדין בפי המן היתה לומר למלך העולם לגבי התפילין של מארי עלמא.

אין למלך העולם שנה להניחם לתפילין של מארי עלמא, שהם כנגד התפילין של עם ישראל, וכתוב בהם מי כעמך ישראל גוי אחד [בארץ].

מקיימים למלך שויתי ה' לנגדי תמיד, ולכן למלך אין שווה להניח להם עד אשר יקיימו שויתי ה' לנגדי תמיד.

מיד נשלח המן לקטרג עליהם לפני אחשורוש, ישנו עם שכל מעיניו במלכם האחד. מפוזר ומפורד בין העמים ואינם מקיימים שויתי המלך אחשורוש לנגדי תמיד. ולכן למלך אחשורוש אין שנה להניחם. ולכן יכתב לאבדם.

***

וּלְמֶלֶךְ אֵין שְׁנָה לְהַנִּיחָם (ג, ח')

יבואר בדרך רמז על פי מה שאמרה הגמרא במסכת ברכות ו. שהקב"ה מניח תפילין. ומה כתיב בהו (דברי הימים א יז-כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

ושואלת הגמ' האם משתבח קוב"ה בשבחיהו דישראל ועונה: כן, דכתיב (דברים כו-יז) את ה' האמרת היום (וכתיב) וה' האמירך היום אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם.

ומסבירה הגמ': אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברים ו-

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

או כלך לדרך זו על דרך הצח: אם יקרו התפילין בעיני המלך ואין מי שיעסוק במלאכה למחוק הכתוב ולכתוב לאבדם, הריני שוכר עושי מלאכה ומשלם משכורתם שלימה עשרת אלפים ככר כסף על יד עושי המלאכה. להחליף התפילין של "מי כעמך" בתפילין של "לאבדם". שנאמר יכתב לאבדם.

ויש להאיר: במגילה נאמר להניחם והרי יש הבדל בין להניחם בפתח תחת הה"א, ובין להניחם בקמץ תחת הה"א. שלהניחם בפתח הכוונה להניח להם. ולהניחם בקמץ הכוונה להניח אותם. ולכן בהלכות תפילין אנו מזהירים לא לברך בפתח, שהרי אז המשמעות תהיה להניח להם לתפילין מללכשן. להניחן בכיסן. אלא צריך להקפיד לברך בקמץ, להניח תפילין, שאז המשמעות היא להניח אותם על היד ועל הראש.

ומעתה יובנו על נכון דברי המן. **בפשט** הדברים אמר ולמלך אין שווה להניחם, ליהודים. אין שווה להניח להם, אלא להרגם.

והרי אינם אחד אלא מְפָזֵר וּמְפָרֵד בֵּין הָעַמִּים.

ואם על המלך טוב להניחם לתפילין, על כל פנים יכתב בהם מלה אחרת במקום גוי אחד בארץ. תכתב המלה האחת: "לאבדם".

אמר הקב"ה שומע אני קול תינוקות של בית רבן, מבית מדרשו של מרדכי היהודי. השיבה מידת הדין, עשרת אלפים ככר כסף **אשקול** על ידי עושי המלאכה. על ידי **שאשקול** נוטריקון **אשתיק את אש-קול**, תכבה האש של קול התינוקות שהם הקול קול יעקב.

ועשרת אלפים ככר כסף כנגד ככר אחד לחם שהאכיל יעקב לעשו זקניו כדי לקחת את ברכתיו. ועשרת אלפים כסף כנגד עשרת אלפים אלופים, אלופי עשו שלא יכלו ליעקב.

ובאמרו: ועשרת רמז לשם זקנו עשו. עשו ועשרת אלפים. הם נוטריקון עשו תר אלופים, עשו חפש אלופים להשתיק אש-קול ככר כסף, להשתיק אש-קול ככרו של יעקב שנכסף לבכורה.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

למרדכי ואסתר לאחר שעשו תשובה
פָּתְבוּ עַל-הַיְהוּדִים כְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם
בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ. ורמז הוא שטוב בעיני
המלך הקדוש התשובה שעשו.

***

**פְּתֹשְׁנוּ הַכְּתָב לְהַנְתֵּן דָּת בְּכָל
מְדִינָה וּמְדִינָה וְגו' לְהִיּוֹת עֲתִידִים
לְיָוִם הַזֶּה:** (ג, יד')

לית מילתא דלא רמיזא באורייתא.
היינו דנאמר ליעקב בנבואה בחלום
הלילה, ויאמר שא נא עיניך וראה כל
העתידים העלים על הצאן עקדים
נקדים וברדים פי ראיתי את כל אשר
לָבוֹ עֲשֶׂה לָךְ.

ולעומקם של דברים כאילו נאמר
ליעקב בנבואה כי כן יהיה עם כל
העתידים לקום על צאן קדושים,
להיות להם נס כצאן יעקב מפני לבן.

***

**(ותבואינה) ותבואינה נערות
אסתר וסריסייה ויגידו לה
ותתחלחל המלכה מאד ותשלח
בגדים להלביש את מרדכי
וילהסיר שקו מעליו ולא קבל:**
(ד, ד')

אבל לעומקו של מקרא יכוון לתפילין
של מארי עלמא שאין שווה להניחם
בקמץ, משום שדתי המלך אינם
עושים.

ועוד כוונה נוספת יש כאן, שלא
סוף דבר שאין שווה להניחם ליהודים
בפתח ולפתוח להם שערי שמים, אלא
אפילו בקמץ, בקצת שבקצת, בלי
לפתוח להם שערי שמים, גם אין שווה
למלך להניחם ליהודים. שאם אין
הנחת תפילין שכתוב בהם מי כעמך
ישראל, ישראל למה לי.

***

**וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֵמָּן הַכֹּהֵן נָתַן לָךְ
וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ.** (ג, יא')

לעומקו של מקרא נראה לומר על
פי מה שאמרו במסכת סנהדרין צ עמ
א שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד
מדה. שנאמר ואתם פתבו על-היהודים
כטוב בעיניכם בשם המלך (ח, ח').
וכר' יוחנן (מדרש רבה פרשה ג'
פיסקה י') שאמר כל מקום שנאמר
במגילה זו המלך רמז הוא לקב"ה. לכן
כנגד שאמר המלך להמן לפני שעשו
תשובה כטוב בעיניך, כן אמר הקב"ה

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

יש לשאול מה הוא שאמרה לו באלו

המילים: **מה זה ועל מה זה**

שלחה לו, והרי ממך למדתי שהיום אין לנו לא מקדש ולא כהן ולא אפר פרה ולא מזה ולא **מזה בן מזה**, ומה לנו לעשות בגלות האפילה הזאת, כי אם לכוף ראשנו אל מול צרינו.

ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו, שבמקום שיש "קרהו" הוא עמלק אשר קרר את האמבטי ראשון מביין האומות, יש חילול ה' הגדול והנורא, ועל זה אין לכוף את הראש, אפילו בפני אחשורוש. כי הוא שותף להמן במכירתם של היהודים. ככתוב ואת פרשת הפספף אשר אמר המן לשקול על גנזי המלך (ביהודיים) ביהודים לאבדם. קריא יהודים וכתוב יהודיים. בשני יודים. שכוונתו ביד אחת ליהודים וביוד השניה ליוצרים. וזה חילול השם שאין לכוף הראש כנגדו.

***

וכאשר אבדתי אבדתי: (ד, טז)

יש ליתן טעם מהו שאמרה פעמיים אבדתי. ופרש רש"י כאשר התחלתי לילך לאבוד אלך ואמות ומדרש אגדה כאשר אבדתי מבית אבא אובד ממך

(ותבואינה) כתיב. מלא עם יו"ד.

היו"ד רמז לקב"ה ששלח אותן לאסתר כדי לגלגל על ידיהן את הנס. ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולקסיר שקו מעליו ולא קבל.

יש לשאול מאי ולא קבל. היה יכול לומר ולא שמע אליהם וכו'. מאי ולא קבל.

נעוץ סוף הנס בתחילתו ותחילתו בסופו.

בתחילתו מה הוא אומר ולא קבל. בשכר ולא קבל זכה ל"קבל היהודים את אשר החלו לעשות ואת אשר כתב מרדכי אליהם". וזכה שיהיו דבריו נשמעין. כדאמרו בגמ' (ברכות ו עמ א) כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר {קהלת יב-יג} סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'.

ומרדכי לא היה ירא ממלך בשר ודם שכתוב ולא קבל. על כן היו דבריו נשמעים בסוף המגילה שנאמר וקבל היהודים וגו' את אשר כתב מרדכי אליהם.

***

ותקרא אסתר להתך וגו' ותצוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה: (ד, ה')

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

מקום שנמצאת, מרגלית שמה. ולא אבדה אלא לבעלה.

כן אסתר אבדה לבעלה, ואבדה לדורה, אך בכך הצילה את כל עם ישראל, ובכך היא קיימת לדורות כפי שדרשו: "כתבוני לדורות".

***

וייטב הדבר בעיני המלך והשרים ויעש המלך כדבר ממוכּוּן: (ד),
כא'.

בג' מקומות נאמר **וייטב**. כאן, **ועוד** וְהַנְּעִרָה אֲשֶׁר תֵּיטֵב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ תַּחַת וְשִׁתִּי וְיֵיטֵב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כֵּן.

ועוד וְתֹאמַר לוֹ יְרֵשׁ אֶשְׁתּוֹ וְכָל אֲהָבָיו יַעֲשׂוּ עִץ גְּבוֹה חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבַכֶּקֶר אָמַר לְמֶלֶךְ וַיִּתְּלוּ אֶת מַרְדֳּכָי עָלָיו וּבֹא עִם הַמֶּלֶךְ אֶל הַמְּשֻׁתָּה שְׂמֵחַ וַיֵּיטֵב הַדָּבָר לְפָנָי הֵמָּן וַיַּעַשׂ הָעֵץ. וְלַעֲוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא י"ל: אלו ג'

הטבות שעשה הקב"ה עם עם ישראל. א' שהרג את ושתי. ב' שהביא את אסתר במקומה אל ארמון המלך. ג' שעשה המן את העץ כדי שיתלוהו עליו.

שמעכשיו שאני ברצון נבעלת לגוי אני אסורה לך. עכ"ל.

ועל דרך הרמז י"ל שאמרה פעמיים אבדתי כנגד מה שאמר מרדכי להתך "אֲשֶׁר אָמַר הֵמָּן לְשָׁקוֹל עַל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ (ביהודיים) בַּיְהוּדִים לְאַבְדָּם".

וכנגד שאמר בלשון רבים **לְאַבְדָּם**, אמרה גם היא אבדתי אבדתי שתי פעמים, **שקבלה עליה את אבדון הציבור.**

ועוד יש לומר, כפי שאמרו בגמ' [מגילה טו.] א"ר אלעזר אמר ר' חנינא צדיק אבד לדורו אבד. משל לאדם שאבדה לו מרגלית כל מקום שהיא מרגלית שמה לא אבדה אלא לבעלה.

והנה, ר"א אמר את מימרתו **לכאורה** ללא כל שיוך לפסוק זה או אחר, אלא כדרך הגמרא ששוזרת המאמרים בשם אומרם. אך ודאי בהעמקה תמיד ניתן לראות קשר עמוק לסדר הדברים בגמרא אשר יסדוה רב אשי ורבינא.

ולכן ייאמר, לפשט הדברים של ר"א הוא שצדיק אבד אבד רק לדורו. אבל **לדורות הבאים לא.** כאותה מרגלית שאבדה לבעלה, אבל בכל

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ואפשר לומר עוד, שזה כוונת אומרם חייב איניש לבסומיה **עד דלא ידע** בין ארור המן לברוך מרדכי. והם הם הדברים. חייב איניש לבסומיה **עד ועד בכלל**. עד הידיעה שלא נדע. והוא ביטול האני. ועל ידי ביטול האני, ממילא נודע חביבותיה דעם ישראל שהם בעלי הענוה, כנגד עמלק שהוא בשיא רום פסגת הגאווה.

***

יבוא המלך והמן היום.

(ה, ד')

ר"ת שם י'הו"ה! שהזמינה אל המשתה את הקב"ה. ובמשתה אמרה "יבוא המלך והמן אל המשתה אשר אעשה להם ומחר אעשה כדבר המלך". ומה ראתה להזמין למחר, למדה ממשה רבנו שאמר ליהושע להילחם בעמלק מחר. "וצא הלחם בעמלק מחר" [שמות י"ז].

ועוד יש לומר, כפי שאמרו מסכת ברכות-דף יט. תנא דבי ר' ישמעאל אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום שמה עשה תשובה. שמה סלקא דעתך אלא ודאי עשה תשובה. אמרה אסתר: עד

והיינו שאמרו בגמ' להגיד ג' הטבות וג' הפיכות בהטבת חלום.

כדי לקיים בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים.

***

עד חצי המלכות. (ה, ג', ו') (ז, ב')

מה שאמר אחשוורוש, עד חצי המלכות, דרשו בזה חז"ל עד בניין בית המקדש. את זה אחשוורוש לא יתן. כלומר תוקף דבריו הם **עד ולא עד בכלל**. וכל השנה כולה מה שאנו יכולים להשיג בדעתנו זה גם עד ולא עד בכלל. ובכדי להגיע אל מעבר לדעת הרגילה, להגיע אל הדעת העליונה שהיא כמו רוח נבואה, שהיא **עד ועד בכלל**, זה אפשר רק בפורים במשתה היין כטוב לב המלך ביין.

ועל ידי משתה היין כשאנו מגיעים בדעתנו **עד ועד בכלל**, מתקנים אנו בזה את "עד ולא עד בכלל של עד חצי המלכות", והוא עוד נדבך בבנין בית המקדש שיבנה בב"א.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וכנגד טענת המן איננו שוה לי אמרה אסתר ואלו לעבדים ולשפחות נמפרנו החרשתי כי אין הצר שוה בגנזק המלך: וכשאמרה אין הצר, התכוונה בפשט הדברים לצער שיגרם למלך. אך לעומקם של דברים התכוונה להמן, איש צר ואויב, שאינו שוה בנזק המלך. ובכך המרידה עבד על אדונו, עד ששמעה תלוהו עליו יוצא מגרונו.

***

לא-נעשה עמו דבר (ו,ג)

החזירו נערי המלך לשה"ר על המן מדה כנגד מדה. המן אמר "ישנו" מן המצוות. והם מעידים עליו שגם הוא ישן ממצות המלך, מלהיטיב עם מיטיביו. וזה שאמרו לא נעשה עמו עם מרדכי דבר, ואע"פ שאמרו בלשון נסתר "לא נעשה" והתכוונו להמן שמעל בתפקידו להיטיב עם מרדכי שהיטיב למלך.

***

ויבוא המן ויאמר לו המלך מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו ויאמר המן בלבבו למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני (ו, א)

מחר ודאי יעשו כל עם ישראל תשובה ואין דבר העומד בפני התשובה.

***

יכל זה איננו שוה לי (ה, ג)

יכל-זה. מלמד שכל גנזיו של אותו רשע חקוקים לו על לבו. [מגילה טו:] ומה שקנה עבד קנה רבו, ולכן כל זה העושר אינו שלי, איננו שוה לי.

ועל דרך הרמז, התכוון המן לדברי זקינו, עשו, באמרו: (בראשית כז, לו) ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים.

וברכו אביו באמרו: וקה פאשר תריד ופרקת עלו מעל צנארה. ופירש"י תריד מלשון צער ובכי, כשתצטער שלקח את הברכות ולא מגיע לו, אז ופרקת עולו מעל צוארך.

וכאן בא המן בטענה, הרי עם מרדכי "ישנו" מן המצוות. ועברו על "מזה ומזה הם כתובים", ואין צער כצערי, וגם הברכה שקבל זקיני כאשר תריד ופרקת, גם היא לא מתקיימת. לכן אמר יכל-זה.

וכנגד מה שאמר המן יכל-זה, אמרה אסתר איש צר ואויב המן הרע הזה.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

כהקריב פר תמים. מיד אמר לו המלך פני אתה "הפר התמים", המעמיד פני תמים אשר בחרתי להקריב על זה המזבח. מיד קח את הסוס והלבוש וגו'.

***

**וְקָרְאוּ לְפָנָיו כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ
אֲשֶׁר הִמְלִיךְ תַּפְּיץ בִּיקָרוֹ: (ו, ט')**

כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ. זה שכתוב לקמן, ומה ראו על **ככה** (י, כו') ומה הגיע אליהם. מה ראו על ככה, שהמן התכוון לעצמו. ומה הגיע אליהם, שנתהפכה כוונתו והקב"ה סובב הדברים על מרדכי. שנאמר ככה יעשה לאיש למרדכי. ומאי ומה הגיע אליהם. מה השכר שהגיע להם, על שראו את הנסים הנסתרים כגלויים לפניהם. שהנהפוך הוא שהמן הוא זה שהכריז על מרדכי "ככה וגו'", שנס ה"נהפוך הוא" ימשיך עד תומו. שכל המבחין בנס ומודה עליו, הקב"ה ממשיך לו ניסיו, נס על גבי נס.

***

ויבוא המן. יבוא בן יבוא. נאמר בהמן **ויבוא** ונאמר בעמלק **ויבוא**. ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. [סוף בשלח].

מה נאמר במלחמת עמלק באמונה נצחוהו. ויהי ידיו **אמונה** עד בוא השמש. ותרגום הפסוק: **בצל**. **בתפילה.** ידיו אמונה הכוונה בתפילה. גם כאן להמן, בתפילה ניצחוהו.

ויסוד הדבר שעמלק והמן הם סמל הגאווה. וכפי שאמר למי יחפוץ לעשות יקר יותר ממני. וכנגד הגאווה אפשר להילחם רק עם חרב הענוה. וחרב הענוה היא חרב פיפות בידם. שאין דרגה יותר גדולה מהענוה שהיא תפילה ככתוב **תפילה לעני כי יעטוף.**

***

**וְנָתַן הַלְבוּשׁ וְהַסּוּס עַל יַד אִישׁ
מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתְמִים (ו, ט')**

יש להבין מי הם הפרתמים שהמן כל כך רצה שימלאו את התפקיד. **וי"ל** על דרך הצח, שהפרתמים הם שרי המלך העושים שליחות המלך נאמנה, ומקריבים עצמם על שליחות המלך

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

מקום דברי אמת נכרים, והעדיף את אסתר שדואגת לאחשורוש ולעמו, על פני המן הדואג לעצמו ולא לזולתו.

***

תלווהו עליו. (ז, ט')

ליכא מלתא דלא רמיזא באורייתא. אשר על כן **תרמוז הפרשה** של שר המשקים ושר האופים בבית הסהר, למלחמת מרדכי היהודי בהמן הרשע. כי שר המשקים הוא כוחו של מרדכי היהודי ששחט ענבים על ידי כל באי המשתה, ואת המן **תלה** אחשורוש על עץ. הוא **העץ** אשר ניבא עליו יוסף **בעין של צדיק**. ע"ץ נכתב בעי"ן צדי"ק. בעין יוסף הצדיק קמה הנבואה של שר האופים בהמן, ושל שר המשקים במרדכי היהודי.

***

ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי וחסות המלך ששככה (ז, י')

מאי שככה. אשרי העם ששככה לו אשרי העם שה' אלקיו. שמיד כאשר שככה חמת המלך מיד נתקיים בעם אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו.

***

אל-תפל דבר מכל אשר דברת:

(ו, י')

גם זה מנפלאות מידותיו של הקב"ה שאינן אלא **מדה אחת**, **מדה כנגד מדה**. שכאן רמז לו על נפילתו. שתהיה נפילה גוררת נפילה. כנגד **הפיל פור**, נאמר **נופל** על המיטה. ורמז לו בזה **שתפול** בתו מהגג, ככתוב "וירום מאגג מלכו" והיינו אשר החילות **לנפול** לפניו **נפול תפול** לפניו.

***

ואלו לעבדים ולשפחות נמפרנו החרשתי כי אין הצר שוה בנזק המלך. (ז, ד')

בשימת לב, **ג' פעמים שוה** נכתבו במגילה. ולמלך אין-שוה להניקם. (ג, ח'), וכל-זה איננו שוה לי. (ה, יג'), כי אין הצר שוה בנזק המלך. (ז, ד').

פעמיים בדברי המן, **ופעם אחת** בדברי אסתר. וכאן חכמת אסתר שידעה להבדיל בין ישראל לעמים, ולהראות גאות המן אל מול ענוות ישראל. כי כן יחשבו הגויים, מה שוה לי ומה אינו שוה לי. עיקר דאגתם לי. ואילו אסתר תאמר שאין הצר שווה בנזק המלך. וכונתה **שדאגתה לזולתה**. ואע"פ שמחלוקת היא אם אחשורוש טפש היה או חכם, מכל

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

שאינן לאף אחד חזקה עליהם. כנאמר
אצל יוסף, בלעדיך לא ירים איש את
ידו ואת רגלו וגו'.

ולכן אמר הרצים בסוסים, הרצים על
ידי סוסים הם רכבי הרכש, הם
האחשתרנים. שסוסים אלו שרצים
בהם האחשתרנים הם רכוש
אחשורוש.

ולעומקו של מקרא ייאמר, כי
מלאכים המוני מעלה, הם אראלי
אש, סייעו להם להגיע לכל מקום כדי
לבטל את הגזירה, וזה הכוונה רכבי
הרכש רכבי רכב אש.

***

וּבְכֹל מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכֹל עִיר
וְעִיר מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ
מִגִּיעַ וְגו' (ח, יז)

מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ הוא דבר מלך
העולם. וְדָתוֹ היא התורה הק', מִגִּיעַ,
והוא היסוד של ויפוצו מעינותיך
חוצה, שְׂמִתָּה וְשִׁשׁוֹן לְיְהוּדִים. יש
לעיין, בפסוק שלפניו נאמר לְיְהוּדִים
הַיְתָה אֹרְחָה וְשִׂמְחָה וְשִׁשׁוֹן כתיב חסר
בלי ו"ו. ומיד לאחריו נאמר שְׂמִתָּה
וְשִׁשׁוֹן מלא עם ו"ו. וזה החילוק בין
השתא לעתיד לבוא. השתא אכתי עבדי

בְּיַד הָרָצִים בְּסוּסִים רֶכְבֵי הָרֶכֶשׁ
הָאֲחֻשְׁתָּרָנִים (ח, י')

יש ליתן טעם לשרי המלך הנקראים
הָאֲחֻשְׁתָּרָנִים וכן לשרי המלך
הנקראים האחשדרפנים.

ושמא יש לומר על דרך הצח,
ששמם יעיד עליהם ויוכיח על
תפקידם.

האחשתרנים. חֶלֶק את התיבה
לשתיים: אחש-תרנים. אחש יודיע על
שייכותם לאחש-ורוש, והחלק השני
של המילה תרנים יעיד על שרי חוץ,
התרים בכל המדינות לידע מה הדבר
אשר יעשון.

האחשדרפנים, בדומה לקודמיהם, הם
שרים השייכים לאחש-ורוש, רק הם
שלוחים ושדרים לענייני פְּנִים.

בני הרמכים, הם הרואים ומכים.
שניתן להם שלטון להכות כפי ראות
עיניהם.

רכבי הרכש, הרכש הם הסוסים.
ולהבדיל מסוס אחשורוש הנקרא בפי
כל סוס, קראו לסתם סוסים הרכש.
שסוסייהם הם רכושו של אחשורוש.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וכוונתו שאלו הם **רצים שניים** והיו ממהירים **להשיג את הרצים הראשונים** שנשלחו עם האגרות של להשמיד ולהרוג ולאבד, **כדי לבטלם**. והגאון פירש שאלו הם **אותם הרצים הראשונים**, שנשלחו עם האגרות של להשמיד וכו' רק חכו להם שיחזרו משליחותם **כדי לשלוח אותם שנית** עם אגרות חדשות המבטלות את הראשונות. וטעמו של הגאון שהרי **עברו שבעים יום** מאז שנשלחו הראשונים ובודאי כבר עשו שליחותם, שהרי האגרות הראשונות נשלחו בשלושה עשר לחדש הראשון, והשניות בשלושה ועשרים לחדש השלישי. ואם ישלחו רצים אחרים המבטלים את הראשונים, לא ידעו המדינות למי להאמין, לשלוחים ראשונים או לאחרונים, לכן ודאי צריך לומר שחכו לראשונים ואותם שלחום שנית. ונשאלת השאלה, מדוע אם כן רש"י לא פירש כן.

ראשית יש לחדד את השאלה, כיצד לפי רש"י יקדימו הרצים השניים את הראשונים לאחר שעברו שבעים יום מצאתם של הראשונים.

ועוד, גם אם לא יקדימו, מדוע יצאו הרצים השניים מבהלים ודחופים

אחשוורוש אנו, עדיין נכתב ששן בלי ו"ו. אבל לעתיד לבוא כשיתקיים בנו עבדי הם ולא עבדים לעבדים, יהיה **שְׁמַחָה וְשִׁשׁוֹן לַיהוּדִים**. מלא עם ו"ו. שלעתיד לבוא בכל מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע לבכל מקום, יהיה מעין עולם הבא, **מְשַׁתָּה יוֹם טוֹב וְרַבִּים מְעַמֵי הָאָרֶץ מְתִיבֵדִים**. **כי יפול פחד היהודים עליהם. וזה שאמרו אין בין העולם הזה והעולם הבא אלא שעבוד מלכויות.**

ועוד, רמז לפורים שנאמר **"ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק"**. יצחק יורה על שמחה, **הגמל** אותיות **מגלה**, משתה גדול כפשוטו. וזה שאמרו פורים לא בטל עולמית. שגם לעתיד לבוא יתקיים **"ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק"**.

***

מְשַׁתָּה יוֹם טוֹב וְרַבִּים מְעַמֵי הָאָרֶץ מְתִיבֵדִים פִּי נָפַל פְּחַד הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם: הַרְצִים יֵצְאוּ מִבְּהֵלִים וְדַחֻפִּים. (ח, יד').

פירש"י מממהרים. **שהיה להם להקדים רצים הראשונים להעבירם.**

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

בעת אשר נתפכה ואישר את אגרותיו **מיד** יצאו מבהלים ודחופים **כי כן צוה המלך**. לקיים מיד ובמהירות את דברו. **ועוד**, שאולי למקומות המרוחקים אמנם ישיגו את הרצים הראשונים. והקרובים ממילא יאמינו. ולפירוש הגאון למה יחכה שבעים יום, כדי שיחזרו כולם או רובם משליחותם ואז יתן בידם את האגרות השניות לבטל את הראשונות, **והרחוקים** ממילא יאמינו. וא"ל דלכן נאמר **הרצים** בה"א הידיעה, אותם רצים הידועים כבר. ולרש"י מדוע נאמר הרצים בה"א הידיעה, שתיבה זו סמוכה ל"סוסים". ביד הרצים בסוסים. ביד אלו אשר רצים בסוסים, רכבי הרכש האחשתרנים בני הרמכים. והם מהירים יותר מן הרצים הראשונים אשר היו רצים ברגליהם.

או פֶּלֶף לדרך זו:

שמרדכני, הוא זה שהורה על עכוב הרצים, **ליתן שהות של שבעים יום להתחזק בלימוד התורה**, **כנגד שבעים אומות**. ורצו לקבוע עצמם באהבת התורה אשר קבלו בו' סיון, למשך שבעים יום, ובכך יוכלו לשבעים אומות. וכאשר היו מוכנים

וכפירושו **ממהרים**, הרי הגזירה נועדה לשנה הבאה ולמהירות זו מה זו עושה. **ועוד**, מה הוא זה שאמר הפסוק "ויקראו סופרי המלך בעת ההיא בחדש השלישי הוא חדש סיון בשלושה ועשרים בו וכו' וכו' להנקם מאויביהם". **מדוע חכו שבעים יום** מהאגרות הראשונות הרי נס פורים קרה בתוך ארבעה ימים משליחת האגרות הראשונות. שכן בשלושה עשר לחדש הראשון נשלחו האגרות, ושלושה ימים היו בצום, ובליל ט"ו בחדש הראשון נדדה שנת המלך ולמחרת היה משתה אסתר בשנית ולמחרת ניתלה המן, ורק בכ"ג סיון נשלחו להחזיר את אגרות השמד. אם כן מה הוא זה שהדגיש הפסוק לאחר שבעים יום **בעת ההיא**.

על כן על כל הנ"ל נראה לומר, שמיד לאחר שנתלה המן, בקשה אסתר לבטל את אגרותיו. ואחשוורוש לא **מיהר** לעשות בקשתה. שהרי הגזירה היא לעוד שנה, ומה לו למהר. **ועוד**, שודאי חזר ליינו ורק לאחר **שבעים יום נתפכה**. שכן יין בגימטריה **שבעים**. ולאחר שבעים יום כשנתפכה, נתן אישור לאגרות השניות, וזה שהדגיש **בעת ההיא**.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

חש לכך, וכמרד לטבעו נאמר וְאַחֲרֵיתוּ עֲדֵי אֲבָד (שם), זה כוחו להיות אחריתו אך זה גם הכוח להאבידו שנאמר ואחריתו עדי אובד (שם),

לכן אמרה (לעיל ה,ח') יבוא המלך והמן אל המשפחה אשר אעשה להם ומתן אעשה כדבר המלך; ורמזה בזה, מחר אעשה לעמלק כדבר מלך מלכי המלכים כדאמר משה וְצֹא הַלֶּחֶם בְּעֶמְלֶק מִחֶר.

ולכן אמרה יינתן גם מחר לעשות כדת היום, ועל ידי כך כביכול חטפה את החרב מידו של עמלק להורגו. חרב המחר. ואותה מדה שמשתמש בה לאתחיל את המצב, אותה מדה של מחר תהיה מפלתו.

ודווקא בשושן שהוא כנגד ששון, בחילוף אותיות, וששון הוא כנגד המילה כמו שדרשו אורה ושמחה וששון ויקר, ששון זו המילה ולכן ששן כתיב ללא ו"ו בגלל צער התינוק, והוא כנגד עמלק, שאיחר את מילתו והחמיץ את המצווה ונשאר ערל. וזה ענין גבעת הערלות שמל שם יהושע את העם היוצאים ממצרים ואשר לא מלו בדרך, (יהושע ה,ג') שהזדרז למצווה, כנגד עמלק שרצה להחמיץ מצוותם של כל בני ישראל ולזרוק את עורלתם כלפי מעלה, לומר אין

בכח תורתם, אישר מרדכי לצאת עליהם ומרב חיבתו של אחשורוש למרדכי ציוה מיד לעשות מבוקשו. וזה שכתוב בעת ההיא. **בעת ההיא שניתן אישור על ידי מרדכי וכאשר ציוה המלך.** ולכן הרצים יצאו דחופים ומבוהלים. ופירש"י במהירות. כי כאשר ניתן האישור וישראל במיטבם, אין לחכות כלל.

***

ותאמר אסתר אם על המלך טוב ינתן גם מתן ליהודים וכו' יתלו על העץ. (ט, יג)

גם מחר. כי כן דרכו של עמלק מחר. והוא לשון חרב. שעל ידי המחר אפשר יהיה להחרימו. ככתוב בְּחֶר-לְנֹו אֲנָשִׁים וְצֹא הַלֶּחֶם בְּעֶמְלֶק מִחֶר (שמות יז, ט'), ומהו המחר, כי כן דרכו של עמלק להכות בנחשלים **אחריך** ולאחר את המצב, והיינו ששאל יצחק את עשיו אבי עמלק **מה זה מהרתך למצא בני** (בראשית כז, כ'), והרי שהכיר את יצר הרע של עמלק להתנהל בעצלתיים ולהחמיץ את המצוות שלו ושל אחרים, ואע"פ שטבוע בו להיות ראשון לכאורה, שנאמר רֵאשִׁית גֹּזִים עֲמֶלֶק: ראשית גויים עמלק (במדבר כא, כ'), אין הוא

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ויש להבין הפסוק, **מי** אמר עם הספר, **ומה** הוא עם הספר, וכו'. וי"ל שכך הוא ערך הדברים. שמרדכי לא התיימש, אע"פ שזָכַר שנכתב בספר ונחתם בטבעת המלך אין להשיב, בכח התפילה אפשר להשיב הכל על כנו. וזה שנאמר ובבאה לפני המלך ישוב מחשבתו הרעה. שבבואה של אסתר לפני המלך היא כנסת ישראל אשר באה בתפילה לפני בורא עולם, **אמר מרדכי**, עם הספר, **למרות** הספר שנכתב בטבעת המלך, ישוב מחשבתו הרעה, מכח תפילתה של כנסת ישראל לפני המלך, הוא מלך העולם. שבכח התפילה להפך את הגזירה מדין לרחמים.

***

דרשת קימו וקבל (ט, כז)

וקבלו חסר וי". וקבל כתיב. ולהסבר יסוד הדברים:

במסכת שבת פח. **אמר רבא** אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר. ורצה לומר שקבלו בימי אחשורוש **מאבהה** מה שקבלו בסיני **מיראה**. ובמסכת מגילה ז. **אמר שמואל** [להביא ראייה שהמגילה

בהם חפץ. והוא ענין של ותיקין המחבבים את המצוות ומזדרזים לעשותן, כנגד עמלק שדרכו לאחר ולהחמיץ את המצוות.

ויש להאיר בזה, שאינו נוהג כך משום עצלות **אלא כשיטה של עמלק**. שהרי מצינו שאדרבה, כדי לבצע את זממו מקדים ומזדרז לכך מאד ולכן נקרא ראשית גויים, וכמו שמצאנו שנזדרז להיזקק לישראל במדבר ולקרר את האמבטי, וכן מצאנו בהמן שאמרו עליו הדיוט קופץ בראש.

***

פְּנִימִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם. (ט, כב')

שמכיון שפגמו בקדושת השבת ככתוב כשבת המלך על כסא מלכותו, אל תקרא קְשָׁת אלא כְּשָׁבַת. עתה התיקון הוא לעשות את פורים ביום אשר נחו בהם.

***

ובבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ: (ט, כה')

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

באונס ו**סופו ברצון ובאהבה**. מה שקבלו באונס בימי המן דברי הצומות וזעקתם, **לבסוף קימוה מאהבה**, בראותם תכלת מרדכי ובראותם את האהבה שהושפעה עליהם מן השמים. וכאשר נהפך להם חדש אדר מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, כן נהפך להם קבלת התורה מאונס לקבלת התורה מאהבה ומרצון טוב.

והטעם **שלקיים** הוא **מאהבה**, כי אחרי המעשים ימשכו הלבבות. וכאשר התורה באה לידי קיום היא נאהבת על ידי העושים. וכמו שתקנו לנו בתפילת אהבה רבה **לקיים** את כל דברי תלמוד תורתך **באהבה**.

ובכך יבואר על נכון מדוע חסר "ו" בקבלו. וקבל כתיב. שה"ו" מראה על חיבור להקב"ה. והוא הבריה התיכון המקשר בין שמים וארץ. הוא "ו" של היסוד הבוקעת ועולה דרך התפארת והדעת אל מקום רום הכתר העליון, ומחברת את החולם הנכסף הוא קוצו של יו"ד עליונה עם האדנות והמלכות בארץ מקום התגלות השכינה. וכעין ה"ו" שבשם השם המחבר "ה" עליונה עם "ה" תחתונה. ובימי אחשורוש היה **החיבור לוקה בחסר**, ולכן **קבל** כתיב **חסר**. שהיו צריכים לקבל בתחילה

נכתבה ברוח הקדש] קימו וקבלו קימו **למעלה** מה שקיבלו **למטה**. ובעיון בדבריהם נראה לכאורה כי הן שתי דיעות חלוקות בתכלית לגבי היהודים בימי אחשורוש. לפי רבא, היהודים קימו [מה שקבלו היהודים בסיני], ולפי שמואל היהודים קבלו. ולמעלה קימו מה שקבלו למטה]. ויש לעיין אם כן מה ההבדל בין קימו ובין קבלו. ונראה לומר מדיוק הגמרות הנ"ל **דלקיים היינו מאהבה ומרצון עצמי**. ו**קבלה היינו בכפיה ובאונס**. וזה הוא שאמרו **שקימו מאהבה** מה שכבר **קבלו מראה** בסיני. וכן משמע מדברי הגמרא במסכת שבת שם: ויתיצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד **שכפה הקב"ה עליהם** את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם **מקבלים התורה** מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. ועתה בימי אחשורוש **מקיימים מאהבה** מה שכבר **קבלו מראה**. וכן משמע מדברי הגמרא במסכת מגילה ז. קיימו למעלה **ברצון** מה שקבלו למטה **על ידי אונס המן**.

אך מדברי הגמ' במסכת שבת משמע **שהיה זה מאהבה**. שקימו מאהבה מה שכבר קבלו מראה. **אלא יש לתרץ**: שבימי אחשורוש היה זה **תחילתו**

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

דור ודור שיש לצער עצמנו על התורה והיא ה"ו" בתחילה, כדי לקבלת לבסוף מאהבה, ולכן הקרי הוא עם ו"ו בסופה.

ולזה דרשו חז"ל בקידושין ל: על הפסוק: "כי ידברו את אויבים בשער" [תהלים קכז], מאי את אויבים בשער אמר רבי חייא בר אבא אפי' האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר {במדבר כא-יד} את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה.

ולעומקו של מקרא יאמר שבסופה של התיבה תהיה ה"ו החיבור של את והב. ואולי ירמזון המלים את והב למשא ומתן בהלכה בדרך זו: "את" בא לרבות, ו"הב" בא למעט. כאומר הב הב. וביחד, את והב היינו לרבות ולמעט והיינו משא ומתן ונעשים אויבים זה את זה. זה יאמר בכה וזה יאמר בכה עד שלבסוף נעשים אוהבים זה את זה וה"ו תעבור לסופה של התיבה, ויהיה אתהבו. והיינו שיתאהב הלימוד על ידם ויתאהבו זה

בכפיה ובאונס המן. ותחילתו באונס וסופו ברצון ובאהבה. לכן הדור קבלוה בימי אחשורוש לבסוף מאהבה. ומן השמים רחמו שלא תאבד ה"ו לגמרי, אלא תעבור מן סוף התיבה לתחילתה. ובמקום קבלו כתיב וקבל. ולפי זה לא חסרה ה"ו אלא היא לא במקומה.

וכאשר נצרף שתי התיבות קימו וקבל, כך: קימו וקבל, ה"ו בתחילת וקבל תהיה מיותרת ואפשר יהיה להחזירה למקומה בסוף התיבה, כך: קימו וקבלו. שה"ו בסופה של קימו היא ה"ו שבתחילתה של וקבל. ומכאן ואילך לא תחסר ה"ו ונוכל לקרותה קימו וקבלו, כמו הקריא. ומעתה אין צריך ל"ו של קבלו שתעתק ממקומה.

ולעומקו של מקרא, אם נצרף את האונס והרצון יחדיו, נוכל להחזיר את ה"ו למקומו בסוף התיבה, ויהיו השנים גם יחד גם ה"קימו" וגם ה"קבלו" באהבה. כגון: קימו וקבלו. וכנ"ל. ומכיון שהמגילה נצחית היא כפי שאמרה אסתר "כתבוני לדורות", נכתב ברוח הקדש וקבל. שנדע בכל

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וקבל בכתיב כנגד פרט. שאפשר לירא את הכלל, אבל אי אפשר להאיהב את הכלל. כי יראה תפול גם על כלל האנשים יחדיו בקולות וברקים וכו'. **אבל לקבל מאהבה אי אפשר כי אם כל אחד ואחד עם עבודתו שלו לפום דרגה דיליה.** ולכן נצרכו זה לזה, הכתיב והקריא. קבל וקבלו. מה שכל אחד ואחד מהפרטים יקבל באהבה לפום דרגה דיליה תתפשט האהבה על הכלל כולו. ולכן קרי וכתוב קבל וקבלו.

ועוד בענין הכתיב והקריא אשר יוכיח על **הכלל והפרט**, שכלל יכול לקרוא בקול גדול ובקול רם יחדיו. אך הכתיב שייך לכל אחד ואחד בנפרד. לכן הכתיב הוא בלשון יחיד **וקבל**, והקריא הוא בלשון רבים **וקבלו**.

***

ממוכן-מומכן, וקבל קבלו.

ועוד יש להתבונן כיצד זה לעומת זה עשה אלקים. שהמגילה נכתבה ברוח הקדש. והמן נקרא במקום אחד **ממוכן** ובמקום שני **מומכן**. ודרשו שהוא מוכן לפורענות. וה"ו" שהיתה באמצעה של מילה התקדמה אל עבר ראש המילה לרמז שמוכן לפורענות של עצמו, שיתלוהו בראשו. על כן

בזה. את והב בסופה. אל תקרא בסופה אלא בסופה.

וכאן יש להאיר באור יקרות ענין קבלת התורה מאהבה. שכידוע יש שתי דרכים לקבל התורה. הדרך האחת היא על ידי מתנה. כפי שקבלה משה רבנו. והדרך השנית על ידי עמל ויגיעה, גם כפי שקבל משה רבנו. שנתיגע בה ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה. ובכח יגיעה זו נהיתה לו ולכל עם ישראל תורת חיים. ואלו שתי הבחינות של **קימו וקבל**. קימו מה שקבלו. **קימו מאהבה מה שקבלו באונס ועמל וביגיעה.** שהיגיעה אין לה הפסק. וקבלוקבלוחוזרחלילה. וככל שאין לה הפסק כן אין סוף לאושר הרוחני והאהבה בלימודה. לכן נאמר **קימוקבל**, כאשר ה"ו" של הקימו הוא ה"ו" של הקבל, ומעתה ה"ו" יכולה לעבור חזרה לסוף וקבל ולהיות נכתבים כפי שהם נקראים: "קימוקבלו", ובזה מתקיים את והב בסופה, אתהבו בסופה, וכך **קימוקבלוקימוקבלו** וחוזר חלילה.

ועוד י"ל שירמוז קבלו וקבל על **הכלל והפרט**. קבלו בקריא כנגד כלל

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל
זרעו, לדורות עולם.

***

וגם חרבונה זכור לטוב.

יעוד יש לשאול, מה נשתנה
חרבונה שאינו לא בכלל הארורים ולא
בכלל הברוכים בפיוט של שושנת
יעקב. **וגם** מה הוא ה"וגם" שנאמר
אצל חרבונה. ויש לומר שחרבונה היה
בעצה אצל אחשורוש מתחילת הנס
ועד סופו. שבתחילה יעץ להרוג את
ושתי ולבסוף קטרג על המן שעשה
העץ ואמר " **גם** הנה-העץ אֲשֶׁר-עָשָׂה
הָמֶן לְמַרְדְּכַי אֲשֶׁר דָּבַר-טוֹב עַל-
הַמֶּלֶךְ" עד שאחשורוש אמר תלוהו
עליו. ולכאורה אינו מובן, שהרי אמר
ר"א אף חרבונה היה באותה עצה, כיון
שראה שלא נתקיימה עצתו **מיד ברה**.
ואם כן, כיצד אמר "גם הנה העץ"
וי"ל שמיד ברה חרבונה, ובמקומו
הופיע בדמותו אליהו הנביא ואמר "גם
הנה העץ" עד שהמלך אמר "תלוהו
עליו". מכל מקום, נאמר שהוא **גם** היה
בעצה לתלות את מרדכי על העץ, אלא
שברח. אם כן נמצא חרבונה **מגמגם**
ופוסח על שתי הסעיפים. זהו ה"וגם".
עד שהתגלה אליהו הנביא בדמותו
לומר "גם הנה העץ". ולכן על כך
שגמגם ופסח על שני הסעיפים הוא

התקדמה ה"ו" אל עבר ראשו.
ולעומת זאת, אצל עם צאן קדושים,
ה"ו" עברה מתחילתה לסופה.
מ"וקבל" ל"קבלו". ונצרכו זה לזה
ונרמזו זה בזה. מתוך שממוכן נהיה
מומכן כי היה מוכן לפורענות, כן
ישראל מתוך ה"וקבל" ביראה, עברו
להיות "קבלו" מאהבה.

***

דברי שלום ואמת לקיים את ימי הפרים האלה (ט, לא')

מהו לקיים בשני יוד"ן, לקיים שני
עניינים, ענין הא' כאשר קיים עליהם
מרדכי ואסתר, וענין הב' כאשר קיימו
על נפשם ועל זרעם ככתוב פֶּאֶשֶׁר קָיָם
עֲלֵיהֶם מְרַדְּכִי הַיְהוּדִי וְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה
וְכֹאֲשֶׁר קָיְמוּ עַל נַפְשָׁם וְעַל זַרְעָם דְּבָרֵי
הַצְּמוּת וַיַּעֲקֹתָם: כן מאמר אסתר
לקיים לעתיד לבוא. לקיים בשני יודין,
אחד בעוה"ז ואחד לעתיד לבוא.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הסוד,
שהייתה עליהם רוח הקודש של צירוף
הווי"ה ואדנות, שבזה נקרא שם השם,
יוד בתחילתו ויוד בסופו,

כזה: י'א'ה'ד'ו'נ'ה'י

שבזה מרמז לדורות, אני ראשון ואני
אחרון וזה שנרמז בחז"ל שפורים לא
יתבטל לעולם. ולכן מסתיימת המגילה:

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

עמו. וזה אשר פתח פתח לתפילת הרבים ואמר ה' וג"ם א'נ'י שמעתי וגו' ואזכר את בריתי.

הכי נמי, וגם הנה העץ. אלו מ"ט שערי טומאה שהיו ישראל שרויים בתוכם, ואשר על כן הביא עליהם את המן הרשע. והעץ יורה על שער ה"נון", שלא עסקו ב"עץ חיים היא למחזיקים בה", ולכן אמר הנה. וג"ם הנה"ה העץ. כאומרו, וג"ם הנה ה"נון". הנה"ה בגימטריה קטנה 7, [אם תכתוב ה'ה במילוי, כזה: ה'ה'נה'ה, וכן נו"ן בגימטריה קטנה 7. לומר לך שעברו כבר שבע פעמים שבע שהם מ"ט שערים, ובאה אות ה' לאחר ה'נ', שהיא שם ה' לומר ה'נה'. שלולא ה' עוזרם היו נשארים בגלות המר הזה. ואשר על כן אמר ויאמר המלך. ולא נאמר אחשוורוש. ואמרו במדרש כל מקום שנאמר המלך הכוונה גם למלכו של עולם.

***

**וַיֹּאמֶר תְּרַבּוּנָה אֶחָד מִן הַסָּרִיסִים
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר עָשָׂה
הָמֶן לְמַרְדְּכַי אֲשֶׁר דָּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ
עַמֵּד בְּבֵית הָמֶן גְּבוּהַ חֲמֹשִׁים אַמָּה
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְהוּ עֲלָיו.**

ועל כן אמר המלך, תלוהו עליו. **שכל גאולת ישראל תלויה עליו.** על

אינו לא בכלל הארורים ולא בכלל הברוכים, ועל כך שזכה שיאמר בפי אליהו הנביא "גַּם הִנֵּה-הָעֵץ" נאמר עליו וגם חרבונה זכור לטוב כפי שאומרים על אליהו הנביא זכור לטוב, במהרה יבוא ויבשרנו בשורות טובות ישועות ונחמות, אכי"ר אמן ואמן.

ועוד יש לשאול, מדוע אמר אחשוורוש תלוהו עליו רק לאחר ששמע את חרבונה אומר וגם הנה העץ וכו'. הרי העץ לא היה דבר חדש למלך. ובודאי ידע מה נעשה במלכותו. ובודאי ידע שהמן הכין אותו בעבור מרדכי. אם כן מדוע חכה עד עתה.

ולעומקו של מקרא יש לפתור כנאמר בגאולת מצרים. **וגם אני שמעתי** וכו'. ונתפרש שם מאי וגם, אלו מ"ט שערי טומאה שהיו ישראל שקועים בתוכם. שכן וג"ם בגימטריה מ"ט. ועוד שער טומאה אחד ולא היו נגאלים לעולם. לכן נאמר וגם אני שמעתי. לכאורה **אני** מיותר כי שמעתי כולל כבר את המילה אני. אלא אני מרמז על שער ה"נון" של טומאה. שכן א' מורה על אחד, לומר לך עוד שער אחד – נ'. לכן נאמר אני, שהיו"ד שבסופו יורה על שם ה' כי לא יטש ה'

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

תכסה אהבה, ויתקיים בנו **הנה הנם**. הוא השם הק' מע"ב הממונה על הגאולה. **מנה**. וזה שפייט הפיטן בזמירות שבת **מהרו את המנה לעשות את דבר אסתר**.

לרמזיו של **הפיוט** אסתר היא בחינת **השבת**, והמנה הוא לקדשו במן, להכין את המנה הראויה לסעודה, ועל דרך מהרו את המן לעשות את דבר אסתר. אך לעומקו של מקרא יאמר, **שבזכות השבת** מבקשים מהקב"ה למהר את **המנה**, שהוא שם ק' מע"ב שמות של קריעת ים סוף [שמות "ד, יט-כא"], הוא המלאך הממונה על הגאולה, ומכֵּן כנגד המלה "**פתיל**" [תכלת] שבפרשת ציצית, כראוי לכוונה בזמן קריאת שמע [כמובא בפרשת "בשלח" ופרשת "שלח" בלעומקו של מקרא על פי הזהר הק'] ו"**פתיל**" הוא כנגד **תפילה** שעל ידי **תפילה** על הגאולה **ותשובה וצדקה**, ימהר הקב"ה להחיש גאולתנו ופדות נפשנו שנאמר ישעיהו מא, פס' כז, {כז} ראשון לְצִיּוֹן הִנֵּה הַנֵּם וְלִירוּשָׁלַם מְבַשֵּׂר אֶתְּךָ: אמן סלה ועד.

***

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshe895@gmail.com

העץ. תלוהו עליו, את המן, ויהיו ישראל **תלויים בלימוד התורה שהיא עץ חיים**.

ובכך הוציאם משער המ"ט אשר כמעט היה ל"נון".

ובשימת לב על דרך הרמז והסוד נִרְאֶה כי בגאולת מצרים **גאלם משער הנון באות י'** שנאמר וגם אנ"י. וכאן גאלם באות ה' שנאמר גם הנ"ה. הרי י"ה משם ה'. אבל עדיין אין ה' שלם והכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק. ונס פורים הוא ההכנה לשם השלם לו"ה.

ועם הא' להשלים את הכס לכסא, הרי יחד **הו"א**. ומובא בשערי אורה שהו"א היא מידת הרחמים העליונים, שם שם האה"ה הק', שם הכתר העליון, שם החולם הנכסף לעת נאסף.

ויש עוד להעיר בזה, שנדרש וג"ם למ"ט אע"פ שבפסוק כתוב גם הנה העץ. אלא הו' של ויאמר חרבונה, מצטרף לגם הנ"ה.

וכשם שהוציאנו ממ"ט שערי טומאה וגאלנו משער הנו"ן, כן יביאנו למ"ט שערי קדושה וטהרה, עד הגיענו לנ' שערי בינה, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ועל כל פשעים